

Akademikern.

Medlemsmagasinet från Akademikerförbundet SSR

Martin Runefelt
förutspådde att
han skulle bli
personalchef redan
som barn.

Fokus på
Personalen som
tar smällen i den
ekonomiska krisen

”Rädda chefer är
bland det farligaste
som finns, och de
blir farligare ju högre
upp de kommer.”

KORTA EFFEKTIVA UTBILDNINGAR

VI HAR MÅNGA OLIKA KURSER SOM PASSAR FÖR DIG SOM LÄSER AKADEMIKERN. SE HÄR VAD NÅGRA TIDIGARE DELTAGARE SÄGER OM DEM!

UTBILDNINGAR NÄRA DIG
OCH ONLINE!

EXCEL FÖR SJÄLVLÄRDA

"DET HÄR ÄR DEN BÄSTA KURSEN JAG GÅTT I HELA MITT LIV!"

På Volvos huvudkontor i Torslanda arbetar Annelie Fellbom som Facility Manager. Hon har gått kursen Excel för självlärd. Skanna QR-koden för att läsa hela intervjun!

ARBETS RÄTT

"ARBETS RÄTT ÄR JU INGET ÄMNE SOM KÄNNS SUPERSEXIGT, MEN DET VAR VERKLIGEN JÄTTEBRA."

Malin Alm arbetar som ekonomichef och har gått vår kurs i arbetsrätt. Läs hela intervjun genom att skanna QR-koden!

LEDARSKAPsutveckling FÖR CHEFER

"DET FANNS MÅNGA BRA EXEMPEL OCH ÖVNINGAR SOM TOGS UPP SOM VI KOMMER ATT GÖRA MED VÅRA TEAM HÄR PÅ ARBETSPLATSEN."

Peter Wåhlin arbetar som produktägare på Subset i Stockholm och har gått kursen Ledarskapsutveckling för chefer. Läs hela intervjun genom att skanna QR-koden!

ATT LEDA ANDRA UTAN ATT VARA CHEF

"KURSEN GAV EN BOOST FÖR SJÄLVFÖRTROENDET."

Peter Larsson är chef för mjukvaruutvecklingen inom region Halland, och skickade sina scrum-masters på kursen Att leda andra utan att vara chef. Läs hela intervjun genom att skanna QR-koden!

PS! Du vet väl att du som läser tidningen Akademikern även har 1000 kr i rabatt på alla våra utbildningar! Uppge koden **AKM** vid anmälan.

www.kunskapsgruppen.se

Välkommen

LÅGKONJUNKTUR

Vem tar ansvar när pressen ökar?

Foto: Viktor Gårdsäter

Annika Clemens

Chefredaktör
Akademikern

De kärva tiderna drabbar förbundets medlemmar på flera fronter. Dels direkt i plånboken genom stigande räntor, mat- och elpriser. Och dels på jobbet. Köerna växer och hjälpbehovet är större än tidigare. Samtidigt sker effektiviseringar på många håll till följd av den vacklande ekonomin. Något som riskerar att öka arbetsbördan dubbelt.

I det här numret av Akademikern berättar prästen Jesper Pålsson om hur ekonomiska bekymmer hänger ihop med psykiska problem och ensamhet. Han arbetar i Åmåls församling, dit allt fler besökare vänder sig för att få hjälp.

I Kristianstad berättar budget- och skuldrådgivarna om växande köer och helt nya grupper som har fastnat i skuldfällan.

Även HR-avdelningar runt om i landet möter ökad stress hos medarbetarna när privatekonomin krackelerar.

Tipsa oss!

Akademikern är till för dig.

Vad vill du läsa om?

Mejla chefred@akademikern.se

På exempelvis Spotify har HR dessutom fått nya utmaningar att hantera sedan besparingar har blivit nödvändiga även i techbranschen.

Samtidigt har bonusar betalats ut i flera stora bolagsledning. Vattenfall, som tjänat stora pengar på de höga elpriserna, är ett exempel. Matjättarna, som går som tåget till följd av de skenande matpriserna, ett annat. Miljonbonusarna som Icas och Axfoods vd:ar tog emot var en direkt följd av de matpriser som har lett till att nästan var tredje ensamstående förälder uppger att de inte har råd med näringsriktig mat till barnen.

Fackförbunden tog ansvar i lönerörelsen för att inte spä på inflationen ytterligare och flera år av reallönesänkningar väntar. Frågan är när vi får se de stora bolagsledningarna ta samma ansvar. ●

Innehåll

”Ekonomin, gängvåldet. Och så kriget, förstås.”

8
Ordförande
Akademiker behöver rätt förutsättningar för att göra sitt jobb.

11
Aktuellt
Sänkta reallöner trots högt "märke".

15
Frågan är ...
Hur förbereder man sig för varsel och ökad arbetslöshet?

18
Trycket ökar
Allt fler vänder sig till kyrkan när pengarna inte räcker.

27
Folkhälsa
Hur påverkas hälsan när ekonomin är i kris? Folkhälsovetarna har letat samband i årtionden och en del upptäckter förvånar.

34
Kärv ekonomi påverkar arbetsmiljön
Facket varnar för att arbetsmiljön tar stryk när regioner och kommuner måste spara.

36
Trygghet i techbranschen
När sötebrödsdagarna är över i techbranschen ökar efterfrågan på trygghet.

42
Förebygger skulder
Budget- och skuld-rådgivare möter i dag människor som aldrig tidigare behövt tänka på sin ekonomi.

44
I siffror
Ensamstående föräldrar mest stressade över ekonomin.

48
Vanligare med vobb
Praktiskt att kunna vobba när barnen är sjuka. Men är det hållbart i längden?

52
Min väg
Martin Runefelt om lärdomar från ett arbetsliv som kretsat kring ledarskap.

61
Vi svarar
Så får skyddsombuden hjälpa kollegorna.

66
I luften
Konferens om Tidöavtalets påverkan.

”Arbetsmiljön brister redan och det finns inte utrymme för neddragningar.”

KONTAKTA OSS

red@akademikern.se
www.akademikern.se

Redaktion

Chefredaktör & ansvarig utgivare
Annika Clemens,
08-556 06 440,
chefred@akademikern.se

Art director Sandra Johnson

Reportrar

Tim Andersson, Therese Johansson,
Tommy Johansson, Stefan Karlsson,
Karin Persson, Anne Ralf Hållbus

Fotografer

Christian Andersson,
Johan Bergmark, Kent Eng,
Linus Sundahl-Djerf

Omslag Johan Bergmark

Korrektur Monika Lann

Tryck Norra Skåne Offset

Produktion

A4 Text & Form på uppdrag av
Akademikerförbundet SSR.
www.a4.se

Annonser

Adsales, Ehsan Dadiar:
08-580 80 414, info@adsales.se

Prenumeration

Medlemsprenumeration:
medlem@akademssr.se
Övrig prenumeration:
prenumeration@akademssr.se
Gratis för medlemmar. Övrig
prenumeration inom Sverige 350 kr

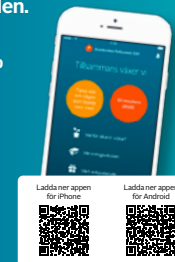
Akademikerförbundet SSR
Box 12800, 11296 Stockholm
Besöksadress: Mariedalsvägen 4,
11296 Stockholm/ www.akademssr.se

Varje ny medlem gör oss alla starkare

Du har väl inte missat appen som hjälper din förening att växa?

Ladda ner Vär-v-appen idag – bra argument och en medlemsansökan direkt i mobilen.

- Argument för medlemskap
- Vär-vningsskolan
- Tipsa oss om någon som borde vara med
- Medlemsansökan direkt i mobilen

Akademikerförbundet SSR

Utredning – Behandling – Akut

Vi är ett HVB-hem för familjer sedan 1986. Vi erbjuder en trygg och utvecklingsstimulerande miljö för både barn och vuxna. Och har så gjort i över 30 år men vi är inte nöjda med det utan jobbar hårt för att fortsätta utvecklas!

Nanolfsvillan är beläget centralt i Finspång och har plats för 8 familjer som bor i egna lägenheter. Vi arbetar såväl med traditionella behandlingsplaceringar, utredningar som med kortare, flexibla placeringar.

Vi har idag ramavtal med 191 kommuner.

Besök www.nanolfsvillan.se eller ring oss på 0122-159 89 så berättar vi mer.

www.nanolfsvillan.se • tel. 0122-159 89

42

Kristianstad

Budget- och skuld-
rådgivarna Johan Adolfsson
och Josefina Trotz tar emot
alltfler som har fastnat
i skuldfällan.

Foto: Christian Andersson

36

Stockholm

HR-chef Alexander
Westerdahl är van att kunna
erbjuda medarbetarna
förmåner. Men när de goda
tiderna blir sämre måste även
Spotify tänka om.

Foto: Linus Sundahl-Djerf

18

Åmål

När matpriserna skenar kan
besökare i kyrkan i Åmål
få hjälp med matkassar
sedan församlingen inlett
ett samarbete med en
matvaruaffär.

Foto: Kent Eng

Ordförande

SPARTIDER

Orimliga krav på effektiviseringar

Heike Erkers

Förbunds-
ordförande
i Akademiker-
förbundet SSR

Våra medlemmar har inte råd med politikernas magiska tänkande. I valrörelsen hörde vi sköna ord om satsningar på välfärden och tryggheten. Tyvärr befinner sig många av våra offentligt ställda medlemmar i en betydligt dystrare vardag när myndigheter, regioner och kommuner fått ny budget. Vi ser nedskärningar.

I budgeten står sällan om att skära i verksamheterna – tvärtom. Ambitionsnivån ska höjas och verksamheten bli effektivare. Tyvärr är detta bara ord för att föra oss bakom ljuset. Samtidigt skjuter staten till för lite till välfärden.

Vi ser orimliga krav på effektiviseringar i stora delar av offentlig sektor. Med de förutsättningarna våra medlemmar har innebär det i praktiken att socialsekreteraren ska handlägga fler ärenden, att chefen i

Förbundet i sociala medier

#facknivalfärden #arbetsrattarenbrasak

äldreomsorgen ska pressa ner personalkostnader, att sjukhuskuratorn inte får den nya kollega som utlovats, att arbetsförmedlaren ska hjälpa fler långtidsarbetslösa till jobb på samma arbetstid.

Att öka bemanningen kan vara en effektivisering. En bättre arbetsmiljö minskar både sjukskrivningarna och behov av inhyrd personal. Med luft i systemet hinns även det förebyggande arbetet med. Att arbeta förebyggande sparar inte pengar på samma budgetrad men rätt stöd i rätt tid är en vinst för samhället.

Det blir allt hårdare tag i samhället och politiker lägger sig i detaljer. Vi måste bryta denna utveckling tillsammans genom fackligt arbete och att väcka opinion mot besparingskraven på välfärden. Politiker måste ge akademiker rätt förutsättningar att göra sina jobb!

Lyssna på Samhällsvetarpodden

Samhällsvetarpodden lyfter dagsaktuella samhällspolitiska frågor med Ursula Berge som programledare. Podden vänder sig till dig som är intresserad av aktuella samhällspolitiska frågor med en facklig twist.

I podden diskuteras svensk politik i allmänhet, med fokus på arbetsmarknad, trygghetssystem, partsmodellen, välfärd samt utbildnings- och forskningsfrågor. Alltid med intressanta gäster så som Katarina Barrling, Irene Wennemo och Hans Wallmark.

Ursula Berge är samhällspolitisk chef på Akademikerförbundet SSR och expert på bland annat arbetsmarknadspolitik och samhällsutveckling.

Lyssna där poddar finns – eller scanna QR-koden.

Akademikerförbundet SSR

Träffa Akademikern i Almedalen!

Seminarier på Campus Gotland i Almedalen onsdagen den 28 juni

Tilliten till socialtjänsten

Desinformationskampanjerna har skakat svensk socialtjänst och riskerar att leda till att barn inte får den hjälp de behöver och har rätt till. Hur ska socialtjänsten arbeta för att skapa förtroende i marginaliserade grupper? Vad krävs för att det ska lyckas?

Hur ska elevhälsan möta den växande psykiska ohälsan bland unga?

Den psykiska ohälsan bland unga ökar och köerna till Bup fortsätter att växa. Vilket ansvar har skolan och elevhälsan? Hur ska skolan hantera elever som mår dåligt och hur ska elevhälsa och skolkuratorer arbeta för att barn och unga ska må så bra som möjligt och få rätt verktyg att klara skolan?

Tillsammans med tidningen Socionomen håller vi i två seminarier i Almedalen. Flera intressanta talare är redan bokade. **Missa inte!**

Akademikern.

Fler nyheter

Följ nyhetsflödet på Akademikern.se

LÖN

Högt märke – men reallönesänkning

Vårens avtalsförhandlingar för Akademikerförbundet SSR:s medlemmar i privat sektor fortsatte efter det att industrins parter hade kommit överens om det så kallade märket. Det landade på totalt 7,4 procent på två år och är det högsta i industriavtalets historia. Det kommer ändå att innebära reallönesänkningar på grund av den höga inflationen. Enligt bedömare kommer det att dröja flera år innan real-lönenivåerna är tillbaka på samma nivå som de var innan inflationen tog fart.

Några avtal för förbundets medlemmar löpte ut i april, andra löper ut i slutet av maj eller i höst.

– Det känns jättebra att vi har detta höga siffermärke att utgå ifrån, sade Maria Johansson, biträdande förhandlingschef på förbundet, i samband med att märket presenterades.

Text: Therese Johansson Illustration: Getty Images

Aktuellt

POLITIK

Hjälp utlovas om ny lag kommer

Om Tidöavtalets förslag om anmälningsplikt av personer som inte har rätt att vistas i landet blir verklighet lovar Akademikerförbundet SSR att bistå medlemmar med rättslig prövning. Förbundet har deklarerat sin inställning i frågor som kan äventyra professionernas yrkesetik.

– Förslagen om att offentliganställda ska bli skyldiga att anmäla papperslösa, eller att begränsa tolkar, hör inte hemma i svensk demokrati, säger förbundsordförande Heike Erkers.

ARBETSRÄTT

Backar om skyddsombud

Arbetsmiljöverkets beslut 2021 om att skyddsombudens arbete inte skulle innefatta individärenden utan endast gälla på grupp- och organisationsnivå har upphävts. Men negativa konsekvenser dröjer sig kvar, enligt Akademikerförbundet SSR.

– Jag beklagar att den rättsliga utredningen har resulterat i oklarheter och genom beslutet uppfattats som vägledande, säger Eva Nilsson, chefsjurist på Arbetsmiljöverket.

KLIMAT

Fackliga ledare bjuds in till utbildning om klimat

Den senaste rapporten från FN:s klimatpanel, IPCC, beskrivs som en brutal väckarklocka. För att mobilisera klimatarbetet bjuder Stockholm Resilience Centre in ledare för fackförbunden till en hållbarhetsutbildning med fokus på möjligheterna att skapa medlemsnytta genom att driva en rättvis klimatomställning.

I fem år har de utbildat företagsledare i hållbarhet och nu är det dags att bjuda in fackförbunden till spetsutbildningen.

– Det räcker inte att näringslivet utbildas och

engageras, kompetensen måste även ut till fackförbunden och arbetstagarna. Det är bara när vi jobbar tillsammans som vi har en chans att vända utvecklingen. Facket är en samlande kraft och helt avgörande för en framgångsrik och rättvis klimatomställning, säger Lisen Schultz, forskare på centret och ansvarig för utbildningen.

Under hela utbildningen ligger fokus på fackens möjligheter att skapa medlemsnytta genom att driva en rättvis klimatomställning.

– Det är dock viktigt att kunskapen och kompetensen inte stannar hos fackledarna, utan att den sprids vidare. Kursmaterialet ska stödja medlemmarna i att själva driva frågan vidare ute på arbetsplatserna, säger Lisen Schultz.

Utbildningen tar avstamp i den senaste forskningen och de stora skiften som är att vänta.

– Vi gör för lite och kanske inte rätt saker. Därför känns det viktigt med kraftsamlingen vi nu mobiliserar. Det här är en fråga som inte kan drivas av några få, den måste drivas av alla.

Text: Therese Johansson Illustration: Getty Images

PSYKISK OHÄLSA

Skolkuratorer och Bup-köer

En artikel om långa köer till Bup och skolkuratorers arbetsmetoder i förra numret av Akademikern har lett till en lång debatt. Sara Ronningstam Millstad i Stockholm hänvisade till skollagen och slog fast att skolkuratorernas uppdrag varken är att korta köerna till Bup eller att kompensera för brister i regionens verksamhet.

Även Caroline Bergh från Sveriges skolkuratorers förening konstaterade att skolkuratorer inte bör göras ansvariga för organisatoriska utmaningar på Bup, varpå Sandra Boström, kurator på Bup i Dalarna, svarade med att peka på brister i skolorna som leder till att många barn mår dåligt. "Om den svenska skolan var anpassad efter barns utveckling, förmågor och behov hade inte Bup haft så långa köer." Rickard Forsberg i Åre skrev att skolkuratorivt arbete kan minska köerna till Bup om små problem upptäcks tidigt innan de blir större.

Alla inlägg i debatten finns här:

akademikern.se/tag/skolkuratorns-roll

700

personer per år dör av jobbstress, enligt en sammanställning från Arbetsmiljöverket. Där konstateras att totalt cirka 3000 dödsfall per år är arbetsrelaterade. Läs mer på akademikern.se

Har du blivit chef?

Rollen som chef är speciell. Du är både anställd och företrädare för arbetsgivaren.

Därför har vi Svensk Chefsförening som kan chefsfrågor och ger stöd till dig som är chefsmedlem.

- Ett tryggt och kunnigt chefsfackligt stöd
- Utvecklings-, karriär- och omställningsstöd
- Förbundets inkomstförsäkring gäller som vanligt
- Utbildningar som utvecklar chefer
- Chefstidningen i din brevlåda

→ Läs mer om vår verksamhet på akademssr.se/chef

Så blir du medlem i Svensk Chefsförening

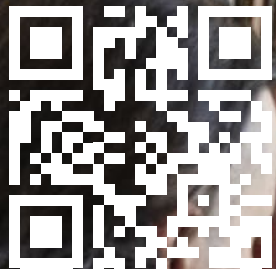
Du som är medlem i Akademikerförbundet SSR och registrerad som chef blir också medlem i Svensk Chefsförening – automatiskt och utan extra kostnad. Förutsättningen är att förbundskansliet får reda på att du jobbar som chef. Du kan själv ändra dina uppgifter på akademssr.se/mina-sidor.

SCANNA
KODEN FÖR
ATT BLI CHEFS-
MEDLEM

Svensk
Chefsförening

EN DEL AV AKADEMIKERFÖRBUNDET SSR

Läs mer på
[akademissr.se/
student](https://akademissr.se/student)

Studerar du politices kandidatprogram eller
annat samhällsvetenskapligt program?

Och skriver C-uppsats HT2022 eller VT2023?

Skicka in din färdiga C-uppsats och tävla
om 10 000 kronor.

**POLITICES
STUDENTERNAS**
RIKSORGANISATION

Akademikerförbundet SSR

Frågan är...

Än så länge håller arbetsmarknaden tillbaka förvånansvärt
väl, men arbetslösheten väntas stiga både i år och nästa år.

EKONOMI

**Det har varnats för
rekordmånga varsel
och tusentals riskerar
att bli av med jobbet.
Hur förbereder man sig
på det värsta?**

Text: Stefan Karlsson
Foto: Press/Arbetsförmedlingen

Maria Johansson
Biträdande förhandlingschef,
Akademikerförbundet SSR

– **Det börjar komma** varsel och vi befarar att det kommer till oss så småningom, men jag tror att det kommer att dröja. Störst risk att drabbas löper de som är anställda i den privata sektorn, som personalvetare, ekonomer, samhällsvetare och de som arbetar i den privata vården.

Majoriteten av förbundets yrkesgrupper finns inom den offentliga sektorn som är beroende av skatteintäkter. Där kommer nedskärningar och varsel att märkas först om skatteintäkterna blir betydligt sämre. Och troligtvis kommer många av de som i så fall förlorar sitt arbete snabbt hitta ett nytt, eftersom det fortfarande råder en stor kompetensbrist.

Den som är orolig för att varslas kan höra av sig till förbundet för att få råd och stöd. Att se till att

vara med i a-kassan och facket är också superviktigt i sådana här tider. Det är bra att försäkra sig om att arbetsgivaren har ett kollektivavtal och är ansluten till en omställningsorganisation.

”Att vara med i a-kassan och facket är superviktigt i sådana här tider.”

MARIA JOHANSSON

Anneli Bergqvist
Verksamhetssamordnare,
Arbetsförmedlingen

– Jag förväntar mig att det kommer en varselvåg framöver, men jag vågar inte gissa när eller hur stor den blir. Bygg- och servicesektorn löper störst risk för att drabbas av varsel inledningsvis.

Arbetsförmedlingen har börjat förbereda sig genom att se till så att det finns tillräckliga resurser för att klara av att ge stöd och råd till arbetsgivare som varslar och hjälpa de som riskerar att bli uppsagda att hitta nya jobb.

Vid riktigt stora varsel förr om åren så hände det att Arbetsförmedlingen satte upp tillfälliga kontor ute hos arbetsgivaren, där medarbetare kunde skrivas in och få hjälp.

Vid stora varsel brukar vi också samarbeta med lokala aktörer, som kommun, fackförbund, omställningsorganisationer och ibland myndigheter som Tillväxtverket.

Om du riskerar att bli arbetslös så gäller det att tidigt börja fundera över vilka kompetenser du

har och så fort som möjligt komma i gång och söka arbete. Det är jätteviktigt även om det kan dröja ett bra tag från att du blivit varslad tills det att du eventuellt blir uppsagd.

Ylva Hedén Westerdahl
Prognoschef,
Konjunkturinstitutet

– Vi är i början av en lågkonjunktur. Vi spår att lågkonjunkturen kommer att pågå fram till 2026. Men vi väntar oss inte någon stor varselvåg.

Vid lågkonjunktur brukar arbetsmarknaden påverkas med en viss fördröjning. Vi tycker dock att arbetsmarknaden håller tillbaka förvånansvärt väl. Än så länge så har vi inte sett att varselsiffrorna stuckit i väg. Vi tror att sysselsättningen faller från och med andra kvartalet i år och att arbetslöshets-siffran toppar på 8,4 procent till första kvartalet 2024.

De branscher som är mest drabbade är de som är nära hushållen, som detaljhandeln. Sedan också byggbranschen, på grund av de höga räntorna och fallande bostadspriserna.

Riksbanken måste fokusera på att få ned inflationen. Först när den gått ned kan man bedriva en mer expansiv finanspolitik. Vi tror att Riksbanken kommer att börja sänka räntan i början av 2024. ◆

A-kassan är viktigare än någonsin.

Gå med i dag på akademikernasakassa.se

Akademikernas a-kassa är Sveriges största a-kassa. Hos oss är 750 000 akademiker med för att känna trygghet om det oförutsedda händer.

Som medlem i både Akademikernas a-kassa och Akademikerförbundet SSR har du dessutom en av marknadens bästa inkomstförsäkringar – den gäller även om du säger upp dig.

Läs mer på akademikernasakassa.se

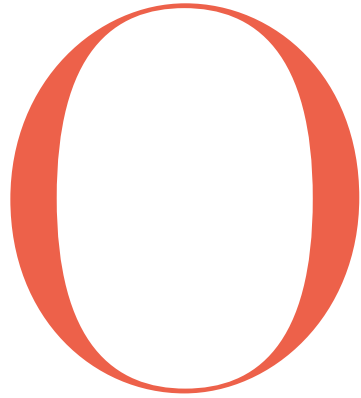
I kyrkan i Åmål
erbjuds hjälp mot både
ensamhet och knackig
ekonomi när mat-
priserna rusar.

Tro, hopp och matkassar

Till kyrkan kommer besökare för gemenskap. Men krisen gör att allt fler kommer för ekonomisk hjälp. "Det finns inte det stöd i samhället som behövs i dag. Det felar i välfärdssystemen."

I dåliga tider blir kyrkkaffet mer välbesökt. 106-åriga Anna-Märta är en av dem som gärna fikar med Camilla Strand i församlingshemmet. →

Ovädret är snart här. Åtminstone om man ska tro en av kvällstidningarna, som skriver att det drog in över västkusten i morse och nu rör sig "som X2000" genom landet. Människor har rekommenderats att inte ge sig ut.

Trots det har några valt att komma hit till Åmåls församlingshem på 11-kaffet i dag. En av dem är Anna-Märta. Hennes kontakter med kyrkan knöts genom syföreningen Flitiga fingrar, men det var länge sedan nu. På den tiden var hon en pigg kvinna i 90-årsåldern. Nu är hon 106 år, med lite nedsatt hörsel men klar blick och tanke.

Hennes ansikte snörps ihop när hon talar om klimatförnekelse och utarmningen av haven. Hit kommer hon för att träffa människor.

– Du har en härlig energi, Anna-Märta, säger församlingsassistent Camilla Strand.

– Ja, det är väl det jag har, svarar hon lakoniskt.

Ensamhet är ett stort problem i Åmål, berättar kyrkans medarbetare, och här i församlingshemmet erbjuds många former av sammanhang för alla åldersgrupper: fikastunder, "orgelsoppor", ungdomshäng och öppen förskola. Populär är också kören utan några krav på förkunskaper, där alla sjunger melodin och några

sånger mest är tonsatta grammatikövningar för de nyanlända.

– Det händer att jag träffar mammorna på 11-kaffet, sedan mormödrarna på orgelsoppan, och så barnen i barngrupperna, berättar församlingsassistenten Camilla Strand.

Dagens fika är gratis, som alltid på 11-kaffet. Man började med det under pandemin, fast då utomhus. Det hände att så många som sjuttio personer deltog.

– När det handlar om att ge ut saker till behövande är det inte bara fika och cornflakespaketet det handlar om, utan det kan vara så mycket mer än så. Människor behöver kärlek, tröst och gemenskap, förklarar prästen Jesper Pålsson, medan det börjar blåsa upp på andra sidan fönstret.

Det handlar dock också om just cornflakespaketet. Människor som söker sig hit har nämligen ibland rent materiella behov. Inflation och elpriser har satt sina spår, och här i kyrkan ser man en tydlig förändring sedan i höstas.

– Det finns inte det stöd i samhället som behövs i dag. Det felar i välfärdssystemen. Du kanske har ett barn som inte →

Jesper Pålsson

Utbildning
Prästutbildning

Arbetar
Präst

Camilla Strand

Utbildning
Undersköterska

Arbetar
Församlingsassistent

"Det är inte bara fika och cornflakespaketet det handlar om. Människor behöver kärlek, tröst och gemenskap."

JESPER PÅLSSON

→ klarar skolan, vilket leder till att du inte kan jobba, och så blir det en ond spiral, säger Camilla Strand.

Åmåls församling har en starkt diakonal prägel, och förutom måltider kan man numera erbjuda mat i lite större omfattning. Sedan några månader tillbaka har man nämligen ett samarbete med en stor dagligvarukoncern, som skänker varor som av olika anledningar inte går att sälja. Det kan handla om utgången datum eller kantstötta förpackningar.

Dessa varor har kyrkan i sin tur fått i uppgift att fördela. Matpåsarna skräddarsys efter människors specifika livssituationer.

– En del kontakter oss och berättar om sina behov. I vissa fall knackar man helt enkelt på dörren här bakom. Andra har svårt att be om hjälp, men de kan vi ibland fånga upp genom våra verksamheter, berättar Jesper Pålsson.

Adam Abrahamsson

Utbildning
Elektriker

Arbetar
Diakoni-
assistent

Varulagret finns i ett litet rum på övervåningen, mitt emot en väldig målning som chilenska flyktingar skänkt kyrkan. De starka färgerna bländar en nästan i detta vitgrå församlingshem, denna vitgråa dag.

Diakoniassistenten Adam Abrahamsson, som ansvarar för matutdel-

"Jag slänger med så mycket kaffe jag kan, och folk blir jättegglada över det."

ADAM ABRAHAMSSON

Samarbetet med livsmedelsbutiken är nytt och uppskattas av besökarna i Åmåls församling. →

ningen, packar en påse åt en kvinna som nyss kom hit.

– Jag vet litegrann vad hennes son gillar. Flingor är bra.

När han fick höra om dagligvarukoncernens erbjudande nappade han direkt. Matkassarna har gjort hans jobb roligare, säger han.

– Speciellt om man vet lite hur folk har det hemma. Det kan vara någon som har ett barn med diagnoser, som just nu bara äter en specifik sak. Många äldre män som är ensamma brukar vara dåliga på att laga mat, och då ger jag dem färdiga portioner. Man får känna av det där.

Fingertoppskänslan är viktig också i andra avseenden. En del tycker att det är genant att ta emot matkassar och en del skulle heller inte göra det på eget initiativ eller ens om de fick en ogenomtänkt formulerad fråga.

– Jag brukar uttrycka det som att "vi har fått överdrivet mycket av de här varorna, kan inte du tänka dig att ta med dig en påse hem, så att vi inte måste slänga det..."

Bland basvaror som mjöl och havregryn finns en stor uppsättning kaffepaket, där vakuemet har släppt. De är eftertraktade.

– När matpriserna började skena under vintern kom många till mig och berättade att de uteslöt allt på listan som inte var nödvändigt, och sparade bara det som de behövde för att överleva. Och då valde de bort kaffet. Därför slänger jag med så mycket kaffe jag kan, och folk blir jättegglada över det. →

→ Det går inte att generalisera kring vilka som har behov av kyrkans hjälp. Det rör sig om alla åldrar och en lång rad etniciteter. Ekonomiska bekymmer hänger ihop med psykiska problem och ensamhet.

Prästen Jesper Pålsson talar om ett "apokalyptiskt år", om än med citattecknen uttalade. Nyhetsflödet skapar en stress och en oro som kan göra en redan svår livssituation ännu tyngre att hantera.

– Ekonomin, gängvåldet. Och så kriget, förstås.

Kriget, ja. Det senaste året har varit omvälvande för kyrkan på flera sätt. När flyktingarna strömmade till öppnade man sina portar. Ett sjuttioal personer levde i lokalerna här, och någon gång tjugofem stycken samtidigt, berättar Camilla Strand.

– Vi var den första anhalten, innan kommunen hade ordnat bostad åt dem.

Så vi fixade rum här och grejade med mat. Hela den här nedervåningen var sovsalar – ut med grejerna, in med sängar. Det var otroligt turbulent.

Och känslösamt. Camilla Strand börjar gråta om hon pratar om det, säger hon, men berättar ändå om en person som hade vuxna barn och som kom hit ensam.

– Jag har aldrig varit med om någon som kramat mig så hårt som hon gjorde när vi skildes åt. Jag minns att jag räckte över ett presentkort på 600 kronor – för det glömmar man lätt, att det tog ju uppemot två veckor innan pengarna från kommunen kom in – och jag har aldrig sett någon så lycklig över något. Det var bara så sorgligt.

Jesper Pålsson talar om en surrealistisk känsla när kriget visade sig i form av några vardagliga ansikten i dörröpp-

Birgitta
Hellsten och
Rebecca
Svärd gillar
fikastunderna
i församlings-
hemmet.

Kyrkans roll är inte att ersätta socialtjänsten, säger Jesper Pålsson. →

ningen. Den första familjen som kom hit hade rest i över en vecka och knackade en kväll på dörren.

– När de klev in här, och jag fick se ansikten på människor som såg ut exakt som oss, som var exakt som oss, barnfamiljer, som ... ja, som kanske hade varit döda om de inte lyckats fly. Att se de här barnen och veta vad som hade kunnat hända med dem – det tog mig väldigt hårt.

Blåsten tilltar och ytterligare några har tagit sig till fikastunden. Anna-Märta sitter och pratar med en vän, ett litet barn leker med lego på golvet, och med prästen Jesper Pålsson har ett par imamer från en muslimsk reformrörelse slagit sig ned. De åker runt i Sverige, ställer bilen på ett torg i en stad någonstans för att låta vem som vill komma fram och fråga ut dem om tro och samhällssyn. "Fråga en muslim", kallar de projektet.

– Vi har en fin relation till Svenska kyrkan. Varje jul anordnar vår församling ett seminarium om Jesus, där vi bjuder in de kristna, berättar den ene av dem, som heter Rizwan Afazal.

De två imamerna inledde sin turné

"Hela nedervåningen var sovsalar – ut med grejerna, in med sängar. Det var otroligt turbulent."

CAMILLA STRAND

efter koranbränningarna och de ökade spänningar som de därefter upplevde mellan det sekulära majoritetssamhället och vissa muslimska grupper. På en global nivå såg vi terrorhot mot Sverige, men själva gör de vad de kan för att på ett mikropplan överbrygga klyftorna.

– Vi diskuterar både med dem som är arga på islam och de muslimer som är arga på Sverige. Vi försöker förklara hur man kan leva i det här samhället på ett konstruktivt sätt, utan att gå i konflikt. Nittionio procent av det som finns i det svenska samhället är sådant man kan hitta i Koranen också. →

Folkhälsa

I dåliga tider är det tydligt att den psykiska hälsan försämras i samhället.

Men det är inte lika säkert att vi mår sämre fysiskt.

I kristider har dödligheten till följd av rökning och alkohol minskat.

Ekonomi, gängvåldet och kriget. Flera faktorer bidrar till den oroliga omvärlden och gör att behovet av kyrkans gemenskap växer.

→ I går var de i Vänersborg. Efter det oanmälda besöket här – som var ett ”långskott”, som de säger – ska de vidare till Säffle. Innan de går räcker de över en vackert läderinbunden och guldfolierad koran till Jesper Pålsson.

– Hoppas nu bara att bilen startar i ovädret, säger Rizwan Afazal.

Ja, för nu är det till sist här – och inte bara utanför fönstret den här tisdagen. En storm rasar i hela västvärlden, och ingen vet vad som händer med kriget, den ekonomiska krisen och den allt skarpare polariseringen av världsbilder.

Har kyrkan resurserna för att öppna,

om behovet blir större och allt fler knackar på församlingshemmets dörr?

Medarbetarna här svarar inte med det samma. Hittills har de inte behövt neka någon hjälp på grund av brist på resurser, berättar prästen Jesper Pålsson. Visst kan skulle det kunna ske, men kyrkans roll är samtidigt inte att ersätta socialtjänsten, poängterar han. Snarare har de ibland rent handgripligen guidat personer vidare dit.

Vad de är bra på, vad de verkligen kan, är att bygga självförtroende, säger församlingsassistenten Camilla Strand.

– Vi har en solskenshistoria med en person som började komma på vårt 11-kaffe. Satt själv, ville inte prata med någon, väldigt svår att komma in på livet. Vi försökte vecka efter vecka, och till slut lyckades vi knäcka den här ensamheten och personen öppnade sig. I dag är hen med i nästan alla grupper och står som kyrkvård och hälsar folk välkomna. ●

Text: Anne Ralf Hållbus

Många kan ha blivit luttrade, de är inställda på att pengar kommer och försvinner och blir inte lika stressade.

DANIEL FALKSTEDT

hur den påverkas i dåliga tider, finns däremot inga entydiga svar att uppbringa.

– Vi trodde att det skulle vara enklare att få fram svar på hur folkhälsan påverkas i lågkonjunktur, säger Daniel Falkstedt, som är docent i folkhälsovetenskap och senior forskare på Karolinska institutet i Stockholm.

På uppdrag av Arbetsmiljöverket har han tillsammans med Thomas Hemmingsson tidigare sammanställt en kunskapsöversikt av hälsokonsekvenser av arbetslöshet, personalneddragningar och arbetsbelastning relaterade till ekonomisk nedgång.

Översikten visar att forskningen kring sambandet mellan folkhälsa och konjunkturcykler är full av motsägelsefulla resultat. Stora mängder data hämtade ur olika nationella och internationella register, ibland kompletterade med enkäter, ger slutsatser som kan tyckas peka åt alla håll.

– Man kan se vår rapport och forskningen i stort som ett pussel. Små bitar som man får lägga ihop för att försöka få svar på sina frågor, säger Daniel Falkstedt.

Vissa saker är lättare att utläsa än andra. Det går som sagt att fastslå att den psykiska hälsan försämras när människor blir arbetslösa. Vad det sedan beror på kan inte mängder av registerdata säga något om.

– Beror det på att människor som inte arbetar får ont om pengar, eller på att de skäms för att de är arbetslösa, eller på

Hur påverkas folkhälsan i ekonomiskt bistra tider? Gör lågkonjunkturen oss sjuka eller kan den rentav vara välgörande i ett vidare perspektiv?

Vad gäller den psykiska hälsan är svaret från forskarna rakt: Vi mår sämre i dåliga tider.

Arbetslöshet – eller hot om arbetslöshet – är direkt länkad till ökad alkoholkonsumtion, fler självmord och ökad dödlighet till följd av våld på nationell nivå.

Det gäller även barn och unga, som inte själva blir arbetslösa men oroar sig för att deras föräldrar är eller kan bli det.

Forskningen visar också att i länder med starka sociala skyddsnät, som Sverige, är sambandet mellan lågkonjunktur och psykisk ohälsa svagare än i länder där arbetslöshet snabbt kan leda till utslagning.

Vad gäller den somatiska hälsan och

Lever vi längre i dåliga tider?

Forskarna är överens om att det finns ett samband mellan lågkonjunktur och ökad psykisk ohälsa. Hur det ser ut när det gäller den somatiska hälsan är däremot inte belagt. Statistik från USA åren 1920 till 1940 antyder att folkhälsan förvånansvärt nog förbättras i dåliga tider:

- Under "den stora depressionen" 1930 till 1933 sjönk mortaliteten i de flesta ålders-kategorier och den förväntade livslängden steg med drygt sex år, från 57,1 år 1929 till 63,3 år 1932.
- Dock ökade antalet självmord under samma tidsperiod.
- De ekonomiskt goda åren 1923, 1926 samt 1936–1937 ökade mortaliteten.

Det går inte att fastslå orsakerna till att människor tycks må bättre i sämre tider, men ett par forskningshypoteser är:

- Mindre arbete skapar mindre stress och därmed färre dödsfall i hjärt- och kärlsjukdom.
- Sämre ekonomi gör att fler måste avstå alkohol och cigaretter, vilket leder till att den förväntade livslängden ökar.

något annat? I internationella jämförelser kan man se att den psykiska ohälsan till följd av arbetslöshet är mindre i länder med aktiva arbetsmarknadsprogram än i länder där den som förlorar jobbet totalt faller igenom, säger Daniel Falkstedt och berättar att under krisen på 1990-talet stack Finland och Sverige ut som länder där sambandet mellan arbetslöshet och ökad dödlighet inte gick att påvisa. Det kan antagligen förklaras av mer omfattande sociala skyddsnät än i många andra EU-länder.

Större delen av studierna i Daniel Falkstedts och Thomas Hemmingssons kunskapsöversikt handlar om den djupa lågkonjunkturen på 1990-talet i Sverige. Vad kan vi lära oss av den krisen? Det har gått trettio år och samhället och arbetsmarknaden har förändrats en hel del sedan dess.

– Potentiellt skulle lägre ersättningsnivåer i sjuk- och a-kassa i kombination med att fler människor har höga bostadslån kunna skapa större psykisk ohälsa i dagens lågkonjunktur än på 1990-talet, säger Daniel Falkstedt och fortsätter:

– Samtidigt kanske fler människor har blivit vana vid en slags otrygghet i form av tillfälliga anställningar i projekt och annat. Många kan ha blivit luttrade, de är inställda på att pengar kommer och försvinner och blir inte lika stressade. Vi vet inte.

Även tidigare lågkonjunkturer nämns i rapporten, exempelvis depressionen på 1930-talet.

Daniel Falkstedt konstaterar att det är svårt att dra några generella slutsatser om hur den krisen påverkade folkhälsan eftersom inga registerdata finns tillgängliga och man måste förlita sig på gamla fallstudier, men att det även då var den psykiska hälsan som intresserade forskare.

– Den alkoholrelaterade dödligheten minskade, liksom dödlighet till följd av →

Hundra år av kriser

1929–1933

Den 28 oktober 1929 rasar börsen på Wall Street i New York och utlöser "den stora depressionen". I Sverige kommer det riktiga raset 1932, då Ivar Kreuger begår självmord. Arbetslösheten ökar stort.

1970-talet

Många svenskar minns de korta, kalla duscherna då man tvingas snåla. 1973 utlöses krisen av Yom Kippur-kriget i Israel och 1979 av revolutionen i Iran och oljan blir dyrare.

1990–1994

Efter det glada 80-talet då aktiesparande blivit en svensk folksport kraschar finans- och fastighetsbranschen och bidrar till den djupaste krisen i Sverige på många decennier. När lågkonjunkturen vänder skriker arbetsmarknaden efter arbetskraft. Sjukskrivningarna ökar.

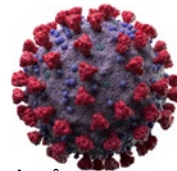

2008

När investeringsbanken Lehman Brothers går i konkurs utlöses en global finanskris. Men Sverige klarar sig förhållandevis lindrigt. Tempot i arbetslivet och krav på effektivitet ökar dock och stressrelaterade diagnoser ökar.

2020

Pandemi. När covid-19 först blir känt förutspår de flesta bedömare en djup ekonomisk kris. Men det motsatta händer – börserna stiger, bostadspriserna likaså och på det hela taget tycks förväntningarna på ett gott och stressfritt liv öka hos många.

2022–

Den 24 februari 2022 anfaller Ryssland Ukraina i ett krig som ännu inte ser något slut. Världsekonomin skakar, elpriserna skjuter i höjden och med dem priserna på mat samtidigt som klimatkrisen blir alltmer akut. Hur all denna oro påverkar vår hälsa återstår att se.

Källor: Getty Images, CC/Israel Defense Forces, CC/kremlin.ru, CC/president.gov.ua

→ cigarettrökning. Det finns teorier om att i ekonomiskt dåliga tider drar människor ner på konsumtion, även skadlig sådan, vilket påverkar den somatiska hälsan positivt. Men det är givetvis ett kortsiktigt svar. I ett längre perspektiv är det bättre för folkhälsan att bo i ett rikt land än i ett fattigt.

Folkhälsomyndighetens uppdrag är att följa utvecklingen av befolkningens hälsa. Här arbetar Hillevi Busch, utredare med ansvar för analys och uppföljning inom områdena psykisk hälsa och suicidprevention.

– Myndighetens uppdrag är att följa utvecklingen av befolkningens hälsa över lag. I det ingår att särskilt beakta grupper i samhället som löper störst risk att drabbas av ohälsa, till exempel personer med kortare utbildning och lägre inkomster.

– Vårt huvudfokus ligger inte på ekonomi, men givetvis blir det en viktig fråga i ekonomiskt bistrare tider.

Folkhälsomyndigheten har i uppgift att genomföra en nationell folkhälsoenkät vartannat år. Frågorna är stående och en av dem handlar om huruvida respondenterna någon gång under året haft svårt att betala löpande utgifter, som mat och hyra.

– Den frågan är en vattendelare där vi ser störst skillnad i psykisk hälsa mellan olika grupper. De som har svårt med de basala utgifterna mår generellt psykiskt sämre, säger Hillevi Busch.

Hittills har inte Folkhälsomyndigheten några data som tyder på att den gruppen ökat eller att de som tillhör den mår sämre än tidigare. Hillevi Busch tror att det kan handla om en eftersläpningseffekt – den senaste enkäten genomfördes under våren 2022 då den ekonomiska nedgången precis börjat.

– Många höll nog fortfarande problemet lite ifrån sig. När nästa enkät

görs om ett år, under våren 2024, är det mycket möjligt att vi kommer att få se att en större grupp mår sämre.

– Jämfört med många andra länder i världen har vi bra sociala skyddsnet i Sverige, vilket är avgörande ur folkhälsosynpunkt. Det är något politikerna måste tänka på. Just nu är det enormt viktigt att inte spara på förebyggande insatser när det gäller psykisk och fysisk hälsa.

Psykisk ohälsa hos barn och unga har ökat sedan början av 2000-talet, i tider då ekonomin i huvudsak varit stark och många barnfamiljer har fått det materiellt bättre. Hur påverkas de yngre när konjunkturen tvärvänder?

Klara Johansson är forskare vid institutionen för epidemiologi och global hälsa på Umeå universitet. Även om hon inte har funnit några tydliga svar på hur ungdomar påverkas av arbetslöshet och lågkonjunktur står det klart att det finns ett negativt samband mellan psykisk ohälsa och arbetslöshet hos ungdomar som ännu inte är ute på arbetsmarknaden.

– Både min egen och andras forskning visar en koppling mellan lägre välbefinnande och att ha en eller två arbetslösa föräldrar, berättar Klara Johansson som också tittar på om det finns en skillnad mellan olika åldersgrupper.

Just nu är det enormt viktigt att inte spara på förebyggande insatser när det gäller psykisk och fysisk hälsa.

HILLEVI BUSCH

→ – Viss tidigare forskning och egna preliminära resultat visar att sambandet är starkare för äldre ungdomar. Man kan tänka sig att de yngre uppfattar det som positivt att ha sina föräldrar hemma, så länge föräldrarna lyckas att inte överföra sin ekonomiska stress på barnen.

Barn och unga ungdomar påverkas främst av föräldrar och andra viktiga vuxna. Stress och oro kring ekonomi och arbete kan göra att det blir mer bråk hemma. Under tonåren kommer en övergångsfas då ungdomarna får en egen världsuppfattning och påverkas av upplevelser och information även utanför familjen.

– Det tycks finnas en koppling mellan psykisk ohälsa och nationell arbetslöshet även för ungdomar som inte har någon arbetslös förälder. Det är lätt att tänka sig att en femtonåring som går i nian och känner stress kring skola och betyg blir ännu mer orolig i ekonomiskt dåliga tider med en osäker arbetsmarknad.

Klara Johansson konstaterar att det kommer bli svårt för forskare att i efterhand analysera den tid vi nu lever i.

– Vi har flera pågående kriser globalt, inga länder är opåverkade och därför finns inget bra jämförelsematerial. Om vi ser negativa trender för psykisk hälsa under de första åren på 2020-talet så kommer det att vara svårt att analysera i vilken utsträckning det beror på pandemin, krig i närområdet, klimatkrisen eller den ekonomiska krisen. ●

Vad händer när det vänder?

Den sista frågeställningen i Arbetsmiljöverkets kunskapsöversikt handlar om huruvida det finns ett samband mellan konjunkturuppgång, ökad arbetsbelastning och ohälsa. Svar hittar man i Försäkringskassans statistik från slutet av 1990-talet, då den djupa lågkonjunkturen i Sverige vändes till mycket stark tillväxt.

• Arbetslösheten sjönk markant 1997 och fortsatte så till 2001.

• Samtidigt steg sjukskrivningstalen från 3,8% av den arbetande befolkningen 1997 till rekordhög 6,1% 2003.

• Yrken där kvinnor var (och fortfarande är) överrepresenterade hade högst sjukskrivningstal.

• Psykosociala arbetsmiljöfaktorer, mätta som krav, kontroll och socialt stöd i arbetet, tycks under 1990-talet kraftigt ha ökat sin betydelse för långtids-sjukskrivning.

• Den så kallade "arbetsmiljöhypotesen" (Johnson & Hall, 1988) säger att sjukfrånvaron ökar som en effekt av allt högre arbetsbelastning. Friska och närvarande medarbetare förutsätter följaktligen andra effektiviseringslösningar än att lägga fler arbetsuppgifter på var och en.

Känner du dig orolig, stressad eller nedstämd?

Med vår nya hälsoförsäkring vid psykisk ohälsa kan du som är yrkesverksam medlem i Akademikerförbundet SSR få upp till sex kostnadsfria behandlingstillfällen hos en legitimerad psykolog. Läs mer och boka en tid redan idag på akademikerforsakring.se/psykisk-ohalsa

**Akademiker
försäkring**

– en förmån från ditt fackförbund

Skanna koden och läs mer om försäkringen.

Andreas Torsman, ordförande, och My Eriksson, vice ordförande, representerar Region Uppsalas cirka 250 anställda som är medlemmar i Akademikerförbundet SSR.

EKONOMI

Arbetsmiljön tar stryk när regionerna sparar

Tuffa ekonomiska år väntar för landets kommuner och regioner. Nu höjs varnande röster om en fortsatt negativ utveckling över hela landet vad gäller arbetsmiljö och patientsäkerhet.

Lågkonjunktur, höga prisnivåer, inflation och skakigt ränteläge. Listan på de negativa faktorer som just nu präglar svensk ekonomi kan göras lång.

Som sten på börda visar årets första skatteunderlagsprognos, som presenterades av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tidigare i år, på en historiskt svag real utveckling av skatteunderlaget kommande år.

– Vi ser att skatteunderlagstillväxten inte kommer att räcka till för att finansiera verksamheten i kommuner och regioner de kommande åren. Det blir framför allt en stor prövning för många kommunala och regionala budgetar i år och nästa år, säger SKR:s chefsekonom Annika Wallenskog.

Många regioner har redan signalerat om ett tufft ekonomiskt läge. Som exempel kan Region Gävleborg nämnas, där man gjorde ett minusresultat på 120 miljoner under 2022, och Region Uppsala, där man nyligen drev igenom en generell minskning om 1 procent av hela budgeten.

Det sistnämnda gick till central förhandling mellan regionen och Akademikerförbundet SSR. Förhandlingen slutade i oenighet.

Text: Tommy Johansson Foto: Annika Clemens

– Arbetsmiljön brister redan och vi ser inte att det finns utrymme för neddragningar, särskilt inte i vården, säger Andreas Torsman, ordförande i lokalföreningen för Akademikerförbundet SSR i Region Uppsala.

Simon Vinge, chefsekonom på Akademikerförbundet SSR, lyfter också en rapport som släpptes av Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) vid tiden för förhandlingen.

– Samma dag som vi satt i förhandlingen så släppte Ivo sin rapport om att alla akutsjukhus fick kritik, och det handlade inte minst om patientsäkerhetsbrister. Det blir rätt tydligt, säger han och fortsätter:

– När det har knaprats någon procent varje år under kanske 20–30 år, då är det klart att det till slut börjar märkas på arbetsmiljön och patientsäkerheten.

– Kostnaderna i välfärden kommer öka för både kommuner och regioner, men det blir svårt att öka inkomstskatten lika mycket. Det som behövs då är att staten skjuter till mer medel, inte mindre. Jag tror att vi kan bibehålla samma välfärdsnivå, utan problem. Men då kan man inte ta enbart från inkomstskatten, säger han.

– Man kan titta på skatten på globala företag inom EU. Det finns beräkningar som visar att det skulle kunna ge över 50 miljarder på sikt. Men de pengarna kommer ju in till staten, så det måste ju sen vidare till kommunerna och regionerna. Det finns ju pengar.

Vad gäller situationen i Uppsala och sänkningen av budgeten så kommer Akademikerförbundet SSR fortsatt att följa frågan. ●

Hej egenföretagare!

Du vet väl att Akademikerförbundet SSR har särskild service för dig som har eget företag?

Vår företagsförsäkring är mycket förmånlig och Folksams juristförsäkring ingår i avgiften.

Läs mer om fördelarna på akademssr.se/egenforetagare eller scanna koden.

PS. Serviceavgiften är avdragsgill i företaget.

Akademikerförbundet SSR

Även tech söker trygghet

Text: Karin Persson
Foto: Linus Sundahl-Djerf

Alexander
Westerdahl,
HR-chef på Spotify
är ovan vid dåliga
tider.

Pendeln har svängt
i techbranschen.
På Spotify brukade
många problem lösas
genom att man helt
enkelt anställde fler.
Nu har **HR-chefen
Alexander Westerdahl**
behövt tänka om.

S

Spotify's framgångssaga är så stor att den förärats med en egen fiktiv tv-serie på Netflix. Under flera år har bolaget också toppat listor över Sveriges mest attraktiva arbetsgivare, med höga löner, fina förmåner och erbjudande om ett flexibelt arbetsliv som en del av förklaringen.

Nu är läget emellertid, liksom i övriga techbranschen och samhällsekonomin i stort, mer ansträngt. Redan i somras meddelade Spotifys vd Daniel Ek att man skulle dra ner på rekryteringstakten. I januari i år aviserades nedskärningar – bolaget behövde göra sig av med sex procent av personalstyrkan, vilken även berörde en del av de svenska medarbetarna.

På Spotifys huvudkontor på Regeringsgatan i Stockholm arbetar Alexander Westerdahl sedan åtta år tillbaka. Han är global HR-chef för ungefär hälften av Spotifys nära 10 000 anställda,

och berättar att oron bland medarbetarna för den ekonomiska krisen har varit relativt låg men märkts av på olika sätt under olika perioder.

Under sensommaren förra året fördes täta diskussioner om löneökningar kopplat till den stigande inflationen. På företagets regelbundna stormöten, där ledningsgruppen och vd:n möter hela organisationen i virtuella forum, inkom frågor från medarbetarna på det temat. Men i takt med att det finansiella klimatet förvärrades kunde man se en gradvis skiftning.

– När det blev tydligt att krisen fick konsekvenser för många arbetsgivare, och särskilt inom techsektorn där det var en hel del uppsägningar, insåg folk att det fanns större konsekvenser än den egna löneutvecklingen att oroa sig för. Då kom frågorna att handla mer om anställningstrygghet i stället, säger Alexander Westerdahl.

Som HR-chef är hans avsikt att hela tiden vara så ärlig och tydlig gentemot chefer och medarbetare som möjligt. I oroliga tider behöver de anställda få mycket information så att de vet vad de har att förhålla sig till och kan fatta välinformerade beslut, är hans erfarenhet. Inför

"Folk insåg att det fanns större konsekvenser än den egna löneutvecklingen att oroa sig för."

Alexander Westerdahl

Utbildning
Kandidatexamen inom HR

Arbetar
HR-chef

"Rädda människor presterar inte", säger Alexander Westerdahl och berättar att fokus på trygghet har ökat på Spotify med den ekonomiska krisen.

lönerevisionen gick man till exempel tidigt ut med att man inte skulle matcha inflationen.

– Bara genom att säga det märkte vi ganska snabbt att de här frågeställningarna dog ut. Majoriteten köpte det rakt av. Man tjänar inte på att gå och dra på svaren för att man som arbetsgivare är orolig för att människor inte ska tycka att det är bra eller bli upprörda. Ingen tjänar på det. Det skapar bara frustration.

När andra techföretag började lägga varsel uppgav man från Spotifys sida att man skulle göra allt man kunde för att inte behöva följa i samma spår, men att det inte fanns några garantier för att så inte skulle bli fallet. Sedan dess har Alexander Westerdahl behövt hantera både uppsägningar och oron bland den kvarvarande personalstyrkan.

Spotify har inte kollektivavtal och nyligen bildades den första fackklubben. Under våren begärde tre fackförbund förhandling med företaget och kräver att Spotify tecknar kollektivavtal.

Techbranschen kallas ibland antifacklig – ligger det något i det eller är det en myt?

– I Sverige är techbranschen absolut inte det, enligt min uppfattning. Samtidigt har vi haft bra värderingar och erbjudit goda anställningsvillkor. Det har funnits mycket pengar i omlopp i branschen, så saker har inte behövt regleras på samma sätt. Men frågan aktualiseras alltid när det är tuffare tider, säger han.

Den ekonomiska krisen har till viss del förändrat arbetet för honom och hans kollegor på HR-avdelningen. Tidigare handlade mycket av jobbet om att stärka →

→ attraktionskraften som arbetsgivare, knyta till sig de bästa stjärnorna på arbetsmarknaden, positionera sig gentemot konkurrenter och se till att de som söker sig till Spotify blir glada av att arbeta där, berättar han. Då löste man ofta problem genom att anställa ännu fler människor.

– Nu handlar frågorna mer om hur vi ska prioritera och hur vi kan skapa en trygghet i organisationen, fastän vi precis gått igenom nerdragningar, så att människor fortfarande kan prestera. För rädda människor presterar inte.

Alexander Westerdahl berättar att man har försökt att bygga en kultur där företagschefer ska kunna leda i förändring och hantera mer eller mindre kaos. Det har varit nödvändigt eftersom man sedan startvuxit fort och konkurrerat på en föränderlig marknad. Det har också visat sig komma väl till pass under de senaste årens stora förändringar, med pandemi, arbete hemifrån och nu den ekonomiska krisen.

Arbetsgivaren har investerat i flera program som på olika sätt ska främja medarbetarnas mentala hälsa.

– Vi vet att när livet blir pressat så ökar risken för missbruk och andra problem. Vi stöttar till exempel medarbetare som är

drabbade av våld i hemmet med alltifrån finansiell hjälp till hjälp med boende, poliskontakt och hemliga adresser.

Spotify har alltid idkat förtroende-baserat ledarskap och så kommer det att förbli. Viljan att öka kontrollen, som lätt kan uppstå i oroliga tider, kan ge arbetsgivaren en falsk känsla av trygghet, menar Alexander Westerdahl. I stället är det viktigare än någonsin att behålla det flexibla arbetssättet så att medarbetare som är pressade har möjlighet att ordna sin tillvaro på ett fungerande sätt. Den som till exempel inte längre kan ta hjälp med förskolehämtningarna ska kunna lösa det, utan att det blir ett problem på jobbet.

– Om du mår dåligt kan du investera tid i att hjälpa dig själv för att sedan komma tillbaka. Ingen kommer att påpeka att du inte gjort dina 40 timmar. Förtroendet finns där och det tror jag betyder mycket för våra medarbetare.

Han tror inte på att hjälpa den som har problem med sin privatekonomi genom att ge ut extra pengar i form av exempelvis en bonus. Det skapar bara orättvisa och är inte rimligt. Däremot kan man från HR:s sida stötta genom just flexibilitet och ibland genom att sänka kraven och förväntningarna på medarbetaren under en viss tid.

– Vi har så pass många roller på Spotify att vi oftast kan lösa de situationerna. Som medarbetare kan man driva den frågan själv och göra det utan skam. Vi har alla olika förutsättningar under olika perioder i livet. ●

"Nu handlar frågorna mer om hur vi ska prioritera och hur vi kan skapa en trygghet i organisationen."

SKULDSANERING

Växande köer för att slippa skuldfällan – ”Många bryter ihop”

Stigande räntor och inflation beskrivs som en käftsmäll för många som tidigare inte har behövt oroa sig för ekonomin. Köerna till kommunernas budget- och skuldrådgivare växer.

Budget- och skuldrådgivarna Johan Adolfsson och Josefina Trotz har bråda dagar. Trycket på gruppen i Kristianstad kommun har ökat explosionsartat efter årsskiftet i takt med att

inflationen tagit ett järngrepp om Sverige.

I början av 2023 noterades en ny rekordnivå för privatpersoners skulder hos Kronofogden, med en ökning på drygt sju miljarder sedan förra året. Allt fler barnfamiljer har svårt att betala räkningar, inflationen skenar, matpriser ökar och räntor och hyror höjs.

– Vi har haft en

60-procentig ökning av antalet inkomna ärenden jämfört med förra året så här långt. Det som är nytt nu är att vi möter

grupper som vi inte har sett tidigare. Många barnfamiljer och ensamstående föräldrar som tidigare klarat sig har nu fått problem. Yngre personer med hyfsad ekonomi får allt svårare att betala sina räkningar och faller in i skulder, säger Johan Adolfsson.

Han menar att det är många av de nya klienterna som inte är vana vid att vända på slantarna och som inte är beredda att ändra på sin livsstil, trots att något drastiskt ofta måste göras för att inte hamna i skuld.

– Det här är människor med jobb och bra inkomst, som aldrig behövt tänka särskilt mycket på sin ekonomi. Men när till exempel boräntorna sticker i väg på miljonlån handlar det om stora summor pengar som ska betalas. Då räcker det inte att säga upp en av alla streamingtjänsterna – då kanske man måste göra stora förändringar som att sälja fastigheten eller bilen. Det blir en riktig käftsmäll för många.

Vad gör ni när klienten inte lyssnar?

– Vi är inte beslutsfattande utan endast rådgivande, så det enda vi kan göra är att vara tydliga. Du har de här vägarna att gå – fortsätter du som nu kan det gå åt helvete. Så får man lägga fram det, fast lite mer sofistikerat. Vi befinner oss i en ekonomisk kris som vi inte sett sedan 90-talet, men för en del måste det nog mogna innan man förstår allvaret.

Josefina Trotz berättar att det är vanligt med skulder hos kronofogden i alla grupper i samhället, och att det är många som har en så kallad löneutmätning genom Kronofogden, det vill säga att en del av ens inkomst används för att betala skulderna. Men ändå finns ofta enorma skuld- och skamkänslor och många håller det hemligt in i det sista.

– Det är vanligt att man fram tills att man tar kontakt med oss levt i förnekelse och inte berättat om sina skulder för någon, inte ens för sin familj. Första mötet

då de lägger alla korten på bordet är ofta väldigt kraftfullt. Vi får ta en hel del tuffa samtal, många bryter ihop och gråter och en del är till och med suicidala och då får vi naturligtvis slussa vidare till psykiatrin. Men för de allra flesta brukar det kännas skönt då man har tagit första steget och börjat utforma en plan.

Den 60-procentiga ökningen av nya ärenden sedan årsskiftet har inneburit en ökad arbetsbelastning för Johan och Josefina och deras tredje kollega Peter. Än så länge hinner de med, men från att inte ha haft några köer överhuvudtaget är det nu en väntetid på tre–fyra veckor på att få träffa kommunens budget- och skuldrådgivare.

– Det ser likadant ut hos många kollegor runt om i landet. Trycket på vår yrkesgrupp har ökat och i många kommuner verkar det vara svårt att hinna med. Det är en kombination av att folk fått det svårare att få pengarna att räcka till, i och med att allt från räntor och hyror till el- och matpriser gått upp, och att vi blivit bättre på att nå ut och tala om att vi finns, säger Johan Adolfsson.

"Det är vanligt att man levt i förnekelse och inte berättat om sina skulder för någon."

JOSEFINA TROTZ

Förutom att ha medverkat flitigt i medierna under den senaste tiden är Johan och Josefina ute och föreläser på allt från gymnasieskolor till sjukhuskuratorer, god mans-föreningar och pensionärsorganisationer runt om i kommunen.

– När det gäller gymnasieelever lyfter vi vad som händer om man inte betalar en räkning. Vi går igenom de olika stegen; påminnelse, inkasso och Kronofogden, och att kostnaderna ökar allt eftersom. Att obetalda skulder kan göra att man inte kan få bostad och att vissa jobb utesluts. Vi pratar också om vikten av att göra en budget och att ha en buffert, och vad man vinner på att spara långsiktigt, berättar Josefina Trotz och fortsätter:

– Vi vill ut så mycket som möjligt för att sprida ordet om att vi finns och att vår tjänst är helt gratis. Det känns extra viktigt i dessa tider då fler och fler faller in i skulder. Att jobba förebyggande är det bästa vi kan göra i det här läget.

Vad kan man göra om man befinner sig i en personlig ekonomisk kris?

– Börja med att titta på de senaste månadernas kontoutdrag för att få en bild över vad du gör av med och vad du kan spara in på. Hur mycket lägger jag egentligen på mat? Vad kostar mitt hus mig? Vad kostar alla streamingtjänster? Måste vi ha två bilar? Tänk att du är med i Lyxfällan och syna dig själv. Ränta, hyra, el och liknande går inte alltid att göra så mycket åt, men många kostnader går att dra ned på rejält. ●

Johan Adolfsson,
budget- och skuldrådgivare
i Kristianstads kommun

Josefina Trotz,
budget- och skuldrådgivare
i Kristianstads kommun

72 %

Av ensamstående föräldrar med en inkomst under 35 000 kronor oroar sig mycket eller ganska mycket för ekonomin. I genomsnitt är 41 procent av barnfamiljerna oroliga för hur deras ekonomi ska gå ihop.

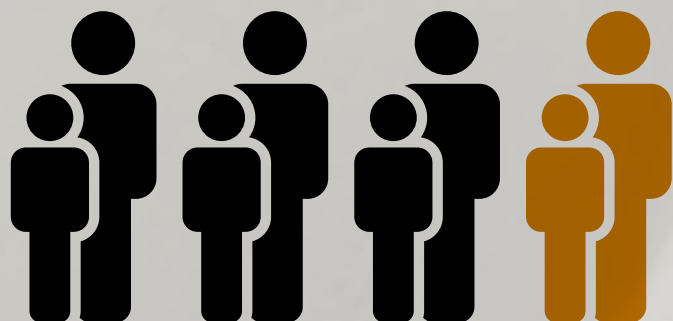
Makaroner i dag igen?

Oron för hur man ska klara ekonomin har ökat under den ekonomiska krisen. Störst är den bland ensamstående föräldrar.

Text: Annika Clemens

26 %

Mer än var fjärde ensamstående förälder med en inkomst under 35 000 kronor i månaden upplever att även barnen är oroliga över familjens ekonomi.

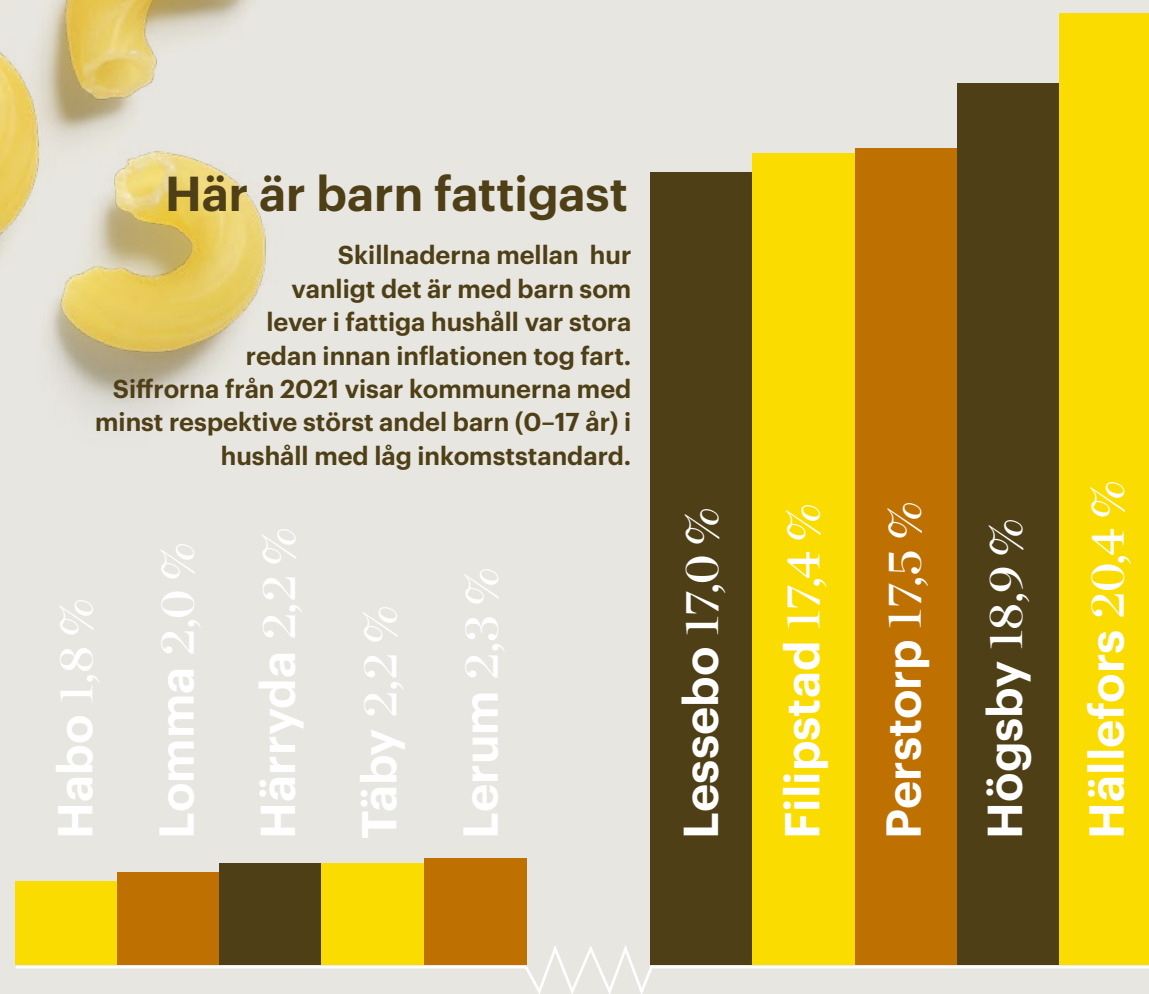
Källa: Barnfamiljers ekonomiska svårigheter 2023, rapport från Kantar public, beställd av Hyresgästföreningen, Majblomman, Rådå Barnen och Röda Korset. SCB.

36 %

Mer än var tredje ensamstående föräldrar med en inkomst under 35 000 kronor i månaden har svårt att köpa kläder anpassade till årstid till sina barn. Och 29 procent uppger att de har svårt att ha råd att köpa näringsrik mat alla dagar i veckan.

Här är barn fattigast

Skillnaderna mellan hur vanligt det är med barn som lever i fattiga hushåll var stora redan innan inflationen tog fart. Siffrorna från 2021 visar kommunerna med minst respektive störst andel barn (0-17 år) i hushåll med låg inkomststandard.

Förstärkt konsulentstött familjehemsvård

Brizad erbjuder förstärkt konsulentstött familjehemsvård

Vi har familjehemsvård i olika nivåer där det ges möjlighet för individen att rehabiliteras och utvecklas i en familj med engagemang och ett informellt nätverk.

En och samma familjehemskonsulent är kopplad till ärendet, med tillgänglighet **24 timmar per dygn**. Familjehemmets omsorg kompletteras med vårdinsatser som vi anpassar individuellt efter uppdragets karaktär, behov och socialtjänstens önskemål. I vår verksamhet finns också en anställd psykolog och kontrakterad psykiater.

En placering i ett förstärkt konsulentstött familjehem kan ses som ett **fullgott alternativ till institutionsvård**.

Våra familjehem är familjer som kan erbjuda en **trygg och förutsägbar vardag**. Den viktigaste uppgiften är att tålmodigt bygga upp en ömsesidig, pålitlig och varaktig relation samt en känslomässig bindning oavsett livssituation, problematik eller diagnos.

Förfrågningar och information:

CHRISTINA KRÅKES

Placeringskonsulent
070-837 19 01
christina.krakes@brizad.se

KRISTINA SUND

Placeringskonsulent
070-837 69 37
kristina.sund@brizad.se

Verksamhetschefer:

SUSANNA AXELSTÉN

V. Verksamhetschef
070-537 85 77
susanna.axelsten@brizad.se

LENA MARIA GRANDIN

Verksamhetschef
070-837 21 78
lenamaria.grandin@brizad.se

Brizad
BEHANDLINGSKONSULT

Brizad Behandlingskonsult AB
Box 1087
824 12 Hudiksvall
0650-59 53 30
info@brizad.se • brizad.se

Varning för vobbträsket

Vobb i stället för vabb lockar allt fler. Till glädje för både arbetsgivare, kollegor och den egna plånboken. Men är det hållbart i längden?

Text: Anne Ralf Hållbus

Foto: Getty Images

Första gången verbet "vobba" dök upp i Svenska Akademiens Ordlista var 2011: (vardagligt) arbeta samtidigt som man vabbar, lyder förklaringen.

Det skulle dock dröja nästan ett decennium innan begreppet vobb på allvar tagit sig in i det allmänna medvetandet.

Under pandemin, när många av oss mer eller mindre tvingades att arbeta hemifrån och barn skickades hem från skolor och förskolor för minsta snuva, blev vobb ett vanligt sätt att lösa livspusslet. Till glädje för många anställda och arbetsgivare, men också en källa till osäkerhet och stress: Vad förväntas jag göra när jag vobbar och hur bär jag mig åt för att hålla både mitt sjuka barn och min arbetsgivare på gott humör?

– Det är fortfarande väldigt få arbetsplatser som har rutiner kring vobb. Många anställda undrar om det är okej att vobba, eller om det rentav är ett krav,

säger Maja Todorovic, ombudsman på Akademikerförbundet SSR som arbetar mycket med arbetsmiljöfrågor.

Akademikerförbundet SSR har ännu ingen statistik över hur vanligt vobb är bland medlemmarna, men färskta siffror från Unionen visar att varannan tjänsteman som har möjlighet att arbeta hemifrån oftare vobbar än vabbar när barnen är sjuka.

Fördelarna är uppenbara; jobbet blir gjort och lönen oförändrad samtidigt som barnen får vara hemma och bli friska i lugn och ro.

Så vad är nackdelarna?

– Det är lätt att det skapas oskrivna regler och normer på en arbetsplats om vobb blir den förväntade lösningen när anställdas barn blir sjuka. Det skapar osäkerhet och stress; gör jag verkligen ett lika bra jobb när jag vobbar? Hur ska jag kunna hålla fokus på arbetet och samtidigt ge mitt barn det hen behöver? säger Maja Todorovic och fortsätter:

– Forskning visar att det här med många bollar i luften inte är bra för oss. Vi måste få möjlighet att fokusera på en sak i taget.

Maja Todorovic menar att man som anställd och förälder måste ta ställning i varje enskild situation om vobb eller vabb är bästa lösningen.

Om barnet är ordentligt sjukt, har feber och mest behöver ligga och sova kanske det inte är några problem att jobba koncentrerat eller köra möten på Teams.

Alla föräldrar vet dock att sjuka småbarn ofta snart uppbringar förvånansvärd energi som de behöver få utlopp för inomhus innan de är friska nog att gå ut som vanligt igen.

– Att då parkera barnet framför en padda kanske är en lösning i stunden, men är det okej i längden?

Om man är två föräldrar som har möjlighet att arbeta hemifrån kan man lösa problemet genom att turas om att vobba och vabba. Kanske halva veckan var eller varannan dag – eller halva dagen var. Försäkringskassans regler gör det möjligt att vabba 75, 50, 25 eller 12,5 procent av dagen. Med lite planering och pusslande kan det bli en lösning som alla är nöjda med.

En kvalificerad gissning är dock att vobbandet oftare hamnar på den enas lott, det vill säga kvinnans.

– Jag har ingen statistik att luta mig mot men jag kan absolut tänka mig att vobb kan bli en kvinnofälla. Vi vet att kvinnor gör mer obetalt hemarbete och att de vabbar mer än männen –

→ det är en spekulation, men jag har svårt att tro att vobb skulle vara ett undantag, säger Maja Todorovic.

Det största ansvaret för att vobb ska fungera ligger på arbetsgivaren, menar Maja Todorovic:

– I slimmade organisationer är det lätt att ansvaret i stället hamnar på individen. "Om jag måste vabba en vecka så finns det ingen annan som gör mitt jobb, så det är bättre att jag vobbar i stället." Den anställde tar ett ansvar för organisationen som egentligen ligger på arbetsgivaren. Vi har en lagstiftning som möjliggör vård av sjuka barn, om man förväntas vobba i stället för att vabba utmanar vi gränserna för den lagstiftningen.

– Det måste vara tydligt för alla anställda om vobb är accepterat eller ej, och när det är aktuellt måste det göras i samförstånd mellan arbetsgivaren och den anställda. Ingen ska känna sig pressad att vobba i stället för att vabba. Det är arbetsgivarens uppgift att veta om jobbet måste göras nu eller om det går att göra omprioriteringar.

Maja Todorovic tar en av sina egna chefer på Akademikerförbundet SSR som

"Om man förväntas vobba i stället för att vabba utmanar vi gränserna för lagstiftningen."

exempel på hur man som arbetsgivare bör agera:

– Under pandemin förklarade hen att "antingen stannar ni hemma med barn som är sjuka, eller också jobbar ni medan barnen är på förskolan eller i skolan. Om ni jobbar hemma och er partner tar hand om sjuka barn som är så livliga att det är svårt att koncentrera sig, får ni komma till kontoret och jobba."

– Jag tycker det var väldigt bra och tydligt. Ingen förväntade sig att vi skulle multitaska.

Samtidigt finns det förstås inga enkla svar på hur varje enskild situation ska lösas. Det handlar om individens ekonomi – har jag råd att vabba och avstå drygt 20 procent av lönen? Hur barnen mår och hur mycket service och vård de behöver. Och om hur arbetsuppgifterna ser ut. Finns någon annan som kan göra mitt jobb när jag vabbar eller samlas det på hög medan jag är borta?

Också här är det chefs ansvar att hålla en öppen dialog, konstaterar Maja Todorovic:

– Arbetsgivarens uppgift är att hjälpa de anställda att prioritera. Stöd att prioritera är en friskfaktor och ingen chef vill att de anställda ska bli sjuka av stress för att de tvingas lösa för många uppgifter samtidigt. ●

Bara för medlemmar!

Märkt med Bra Miljöval!

Hur bor du, egentligen?

Oavsett om du bor i hyresrätt, villa eller bostadsrätt får du nu medlemspris på din hemförsäkring. Och om livet svänger och du behöver ett starkare skydd är det enkelt att utöka försäkringen, också det med rabatt. Tillsammans med Akademikerförbundet SSR jobbar vi för att du alltid ska ha tillgång till bra och trygga försäkringar!

folksam.se/ssr

Folksam
För allt du bryr dig om

Min väg

Chill chef

Släpp kontrollen lite. Det är en av **Martin Runefelts** bästa lärdomar. "Det finns aldrig bara ett enda rätt sätt att göra något."

Martin Runefelt engagerar sig fortfarande i chefsfrågor, men har trappat ner och kan ägna mer tid åt barnbarnen och trummorna.

Text: Tim Andersson Foto: Johan Bergmark

E

CV

Martin Runefelt

Utbildning
Personalvetare

Arbets-
Strateg, chefs-
försörjning

En dag var Martin Runefelt på besök hos sin pappa i barndomshemmet. Han gick upp på vinden för att gå igenom sparade gamla saker, och fastnade plötsligt framför en dagbok från 10–12-årsåldern.

– Jag hade under hela min ungdom trott att jag skulle jobba med marknadsföring som vuxen, men framför de där anteckningarna blev jag helt stilla: där stod det att jag skulle bli personalchef! Hur kunde jag ens veta att det fanns något som hette så?

Vi ses i centrala Stockholm, på ett trångt kafé med bord så små att bullar och koppar knappt får plats. Det är tidig eftermiddag. Dagboken var profetisk, det blev ett yrkesliv av chefsroller inom i huvudsak HR, men för drygt fem år sedan avslutade han sin tjänst som strategichef på Försäkringskassan, och kan nu disponera timmarna lite friare.

Mer tid till träningen, barnbarnen och bandet. Pudelrockarhåret är borta, men han är fortfarande trummis i ett band.

– Vi spelar ute ibland, allt som du kan hoppa och dansa till på fester.

Han har dock inte slutat jobba. Inte heller har han lämnat ledarskapsfrågorna på Försäkringskassan. Nu är han strateg och chefsutvecklare på femtio procent, och sitter för tillfället med den fjärde i raden av årliga enkätuppföljningar av hur myndighetens 600 första linjens chefer upplever sina förutsättningar.

– När man jobbar med policier och utvecklingsfrågor kring ledarskap och chefskap, som jag har gjort, och allt blir så där tjusigt som HR vill, kan man efter ett par år ofta undra: Varför blev det ändå inte som vi ville? Varför gör inte cheferna riktigt som vi säger? Då finns det en bortglömd pusselbit där: de saknar förutsättningar.

Han lyfter särskilt fram en förutsättning som chefer långt ned i hierarkin ibland saknar: autonomi. De kan uppleva sig som ”transaktionsstyrda”, utan tillräckligt mandat eller utrymme att agera utifrån eget omdöme.

– Rädda eller otrygga chefer styr nedåt med fingrarna i syltburken för att inte göra några misstag. Så våra utmaningar med ledarskap gäller inte bara cheferna längst ned, utan även de som är chefer över chefer.

När Martin Runefelt började som personalchef på Försäkringskassan 2006 var hans första uppdrag att lägga ner personalavdelningen i Stockholm. En stor omorganisation skulle genomföras, och 21 myndigheter i 21 län skulle bli till en enda rikstäckande organisation. Martin Runefelt utvaldes som en av de personer som skulle leda arbetet inom HR i den nya myndigheten.

Resultatet av omorganisationen blev →

Arbetsmiljö:
”Jag fokuserar väldigt mycket på att man ska ha rätt förutsättningar i jobbet, och bra arbetsmiljö är en viktig sådan förutsättning. För min egen del är den psykiska arbetsmiljön viktigast. Psykologisk trygghet sätter jag högt – trygga chefer skapar trygga medarbetare.”

1988
Färdig personalvetare
"Nu har det gått 35 år, och jag kan jag konstatera att det var ett jättebra utbildningsval."

1995
Bemanningsbranschen
Jobbade sex år på bemanningsföretaget Proffice, varav tre år som personalchef under en börsintroduktion. Företaget växte 60 procent om året: "När jag började var vi 700 anställda, när jag slutade var vi 6000. Det är bland det roligaste jag har gjort."

2001
Vd på ett konsultbolag
"En vecka efter att jag börjat kraschade planen in i World Trade Center. Konsultmarknaden dog. Under de tre år jag var vd fick jag vara med om att upprätta två kontrollbalansräkningar, omförhandla hyror med fastighetsägare och kredit hos banker för att undvika konkurs. Det var en riktig smäll på käften."

2008
Leukemi
Var helt borta från arbete i två år, och har fortfarande vissa men från behandlingen.

2011
Strategichef inom HR
Kom tillbaka från sjukskrivningen och fick en ny tjänst som strategichef inom HR. Uppdraget var att återuppbygga förtroendet inom myndigheten och gentemot kunderna.

2018
Downshifter
Klev av 25 års chefs- och ledarskap, gick ned i arbetstid. Försöker fortfarande dela med sig av erfarenheter och prioriterar livet utanför arbetet.

Foto: Privat

Trumstockar

"Jag har alltid tyckt om musik och att spela i band, men när jag blev sjuk i cancer fick musiken en ännu mer framträdande roll för mig. Det har forskats mycket om dess terapeutiska funktion, och den har varit påtaglig för mig. Att lyssna, spela och sjunga ger mig andrum, ro, ny energi och kontakt med det som är viktigt. Under 1980-talet spelade jag i rockbandet Ironside. Det var fantastiskt roligt, vi ville bli stjärnor och tyckte att vi var ganska bra."

→ en högre grad av likvärdighet i ärendehantering, vilket var ett av målen för hela Försäkringskassan. Samtidigt uppstod "återkommande utmaningar" med styrningen, som negativt påverkade såväl resultaten som allmänhetens uppfattning, säger han.

– En stor del av problemet är att uppdraget från regeringen har varit olika över tid, så styrningen har sett ut så här. Han visar en flackande rörelse med handen.

Under några år från 2011, då Dan Eliasson var generaldirektör – "en av de bästa höga chefer jag någonsin jobbat med" – hade myndigheten en del framgångar i uppdraget att återvinna förtroendet.

Därefter svängde pendeln mot en ökad detaljstyrning och stort fokus på siffror.

En av regeringens mest prioriterade frågor var de stigande ohälsotalen, och uppdraget till dåvarande generaldirektören Ann-Marie Begler var att minska sjuktalen i Sverige.

– Många chefer fick ändra sitt beteende under den perioden.

Han har under sina 17 år på myndig-

heten till och från upplevt en viss rädsla i organisationen. Men vid den här tiden var den på en annan nivå: Regeringen var "skiträdd" för att kostnaden för socialförsäkringarna skulle stiga, organisationen för att inte kunna leverera vad regeringen krävde, och många av myndighetens chefer för att göra fel eller uttrycka en avvikande åsikt.

– Rädda eller otrygga chefer är bland det farligaste som finns, och de blir farligare ju högre upp de kommer. Den tiden satte spår i organisationen. Det mänskliga, som vi hade haft ganska mycket av innan, försvann i stor utsträckning, också i den inre kulturen. Du betar dig som du styrs, mäts och följs upp.

Efter den här tiden fick HR en hel del att arbeta med vad gäller ledarskapet, och nu styrs "kassan" på ett annat sätt, berättar han. Men fortfarande brottas man alltså med problem som uppstod där. För chefer skolade i den gamla styrningen kan det ta tid att hitta ett nytt sätt att leda och som man känner sig bekväm i.

– Vi är fortfarande i en process där vissa chefer är så trygga i sig själva att de vet vad som krävs för att få de resultat som behövs,

Boken Jag kan ha fel, av Björn Natthiko Lindeblad
"Jag hade äran att träffa Björn Natthiko Lindeblad ett antal gånger, och lärde faktisk känna honom lite grann. Jag kan slå upp hans bok var som helst och läsa någon sida, eller, som jag ofta gör, lyssna en stund på ljudboken, och få så mycket vishet till mig. Med sin lugna röst påminner han mig om en massa bra förhållningssätt till livet och det man möter."

→ och betar sig på ett naturligt bra sätt, medan andra fortfarande är osäkra i hur de ska agera. Vårt långsiktiga arbete med chefers förutsättningar är därför viktigt för att utvecklingen ska gå åt rätt håll.

Martin Runefelt har upplevt en del svåra saker i sin chefskarriär. Värst var kanske jobbet som vd för ett konsultbolag 2001. En vecka efter att han tillträtt kraschade planen in i World Trade Center och konsultmarknaden dog.

– Det var en riktig smäll på käften.

Jag fick förhandla med hyresvärd, bank, fordringsägare, säga upp medarbetare och sänka löner. Bland det tuffaste var att få den största ägaren som inte bidrog till så mycket intäkter att sänka sin lön eller säga upp sig. Det kostade på också för mig personligen.

– När vi kommit igenom allt det här kunde jag inte fortsätta. Uppdraget jag egentligen hade fått, att utveckla företaget, fanns inte kvar. Jag var körd.

Han har ibland funderat över sina egna förutsättningar i jobbet. År 2008 fick han diagnosen leukemi. Det finns olika former av sjukdomen, och den som han åkte på dör man av snabbt utan behandling. Cellgifter följdes av en stamcellstransplantation, och under två år var han helt borta från arbetet.

Sedan började ”återtåget”, som han säger. Tillbaka till ”kassan” och den nya tjänsten som strategichef inom HR. Men han hade under sjukdomsperioden fått en ny blick på liv och arbete, och knackade på hos HR-direktören.

– Jag sade att jag inte ville jobba hundra procent, även om jag var chef. Jag ville vara ledig en dag i veckan och arbeta 80 procent.

Mina 3 bästa val

Personalvetare “Det var en rolig utbildning. De bästa betygen som jag någonsin har fått fick jag där – helt enkelt därför att jag tyckte att det var så meningsfullt och intressant.”

Hälsan “Jag är glad att jag prioriterade min hälsa efter sjukskrivningen, och bestämde mig för att inte jobba heltid. Jag hade fått en ny chans, och ville inte bränna den.”

Sårbar “Att ha mod att använda mig mer av mina värderingar och min kompass när det gäller. Som att visa mig sårbar – det skulle jag aldrig ha gjort innan sjukdomen.”

Det är inte så vanligt att chefer gör det. Jag hade tänkt att säga upp mig om han svarade nej. Men han bejakade det och sade: ”Fan vad bra, så skulle fler chefer tänka”.

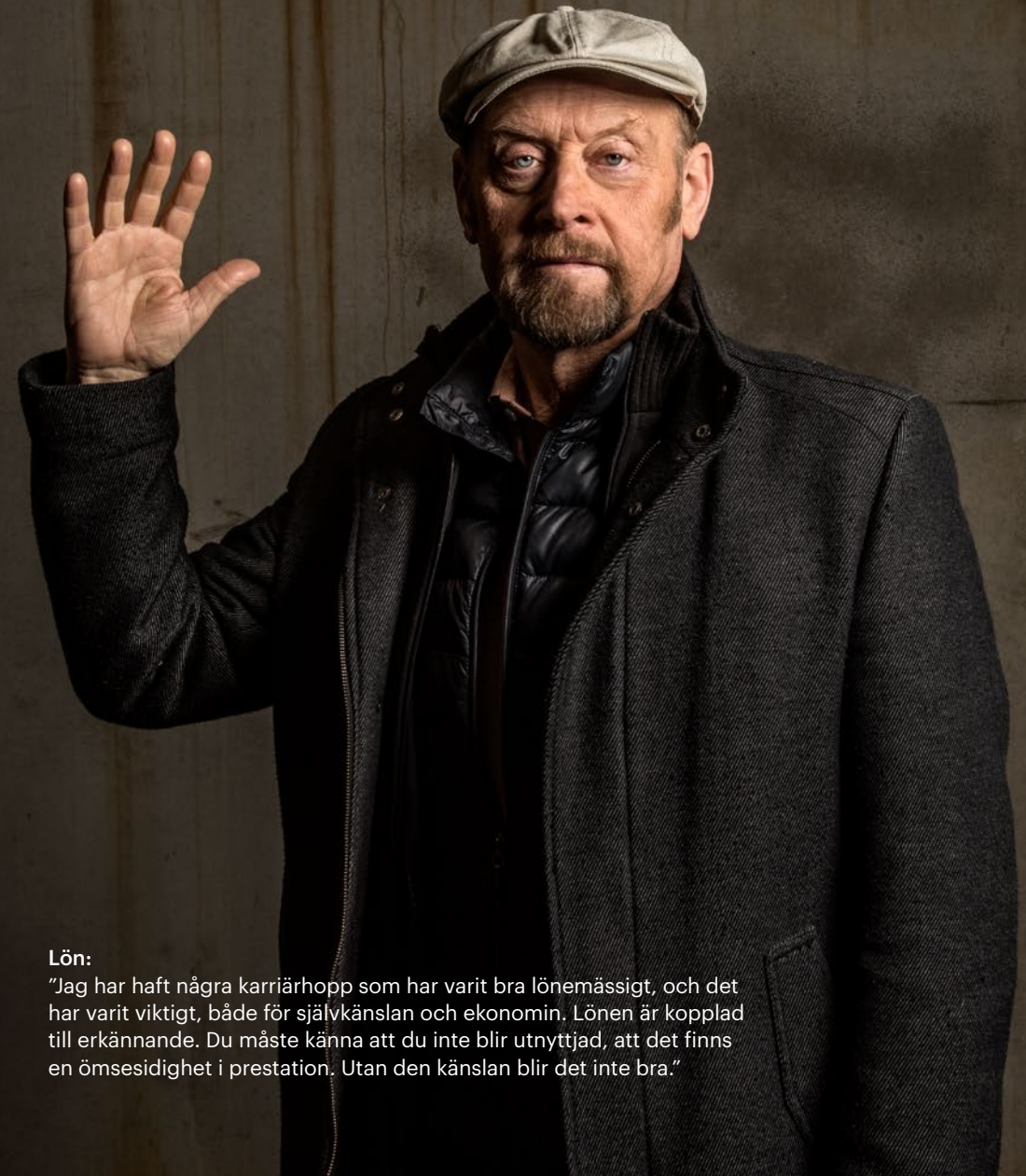
Efter det insåg han dock att han var tvungen att göra vad en del andra höga chefer på Försäkringskassan borde göra lite mer: att släppa kontrollen lite.

– Som chef på 80 procent fick jag tona ned min egen betydelse, delegera mer än tidigare och sluta peta i medarbetarnas skrivningar. Dels för att jag inte hade tid – det var ett sätt att överleva – men också för att jag upptäckte att: Ja, om det står så där eller som jag hade skrivit spelar ingen roll, det kommer att bli precis lika bra.

Efter ett liv som kretsat kring chefskap, precis som hans dagbok profetiskt förutsåg, är detta kanske den största lärdomen han tillgodogjort sig.

– Det finns aldrig bara ett enda rätt sätt att göra något. Om du lever efter det får du mindre konflikter, mer gjort och mer motiverade medarbetare. Och så blir du lite mer chill själv. ●

Lön:
Xxxxx

Lön:

“Jag har haft några karriärhopp som har varit bra lönemässigt, och det har varit viktigt, både för självkänslan och ekonomin. Lönen är kopplad till erkännande. Du måste känna att du inte blir utnyttjad, att det finns en ömsesidighet i prestation. Utan den känslan blir det inte bra.”

Scanna
för att boka

Medlems-
förmån

Sugen på semester?

Hyr förbundets fritidshus i
Klövsjö, Frankrike och Spanien

Akademikerförbundet SSR

I september öppnar bokningen för 2024. Klövsjö 12/9 09.00 • Frankrike 13/9 09.00 • Spanien 14/9 09.00

Förläng din inkomstförsäkring

160 DAGAR
i ersättning

En tilläggförsäkring förlänger ersättningsperioden vid arbetslöshet. Du kan få ytterligare 160 dagar från Accept.

80 %
av tidigare lön

Ersätter som mest upp 80 % av lönen de första 200 dagarna i en arbetslöshetsperiod, därefter 70 %.

100 000 KR
försäkrad lön

Du kan försäkra upp till 100 000 kronor/månad. Lägsta lön att försäkra är 33 000 kronor/månad.

Förläng din inkomstförsäkring från Akademikerförbundet SSR med ytterligare 160 dagar från Accept. En inkomstförsäkring är ett komplement till ersättningen som en a-kassa lämnar vid ofrivillig arbetslöshet. Det betyder att du, tillsammans med a-kassans ersättning, kan få upp till som mest 80 % av din lön de första 200 dagarna i en arbetslöshetsperiod, därefter 70 %.

Besök www.accept.se/akademikerforbundet eller scanna QR-koden för att läsa mer.

Vi svarar

ARBETSMILJÖ

Skyddsombud får nobben

Eiran är skyddsombud, men nekas att hjälpa till i individärenden. Vad ingår i skyddsombudens roll och vad gäller egentligen i individärenden?

Foto: Sandra Johnson

Daniel Hjalmarsson

Utvecklingsstrateg
Akademiker-
förbundet SSR

Detta har hänt

Eiran är erfaren i rollen som skyddsombud, men upplever att organiseringen av arbetsmiljöarbete varierar stort mellan olika arbetsgivare. Där han arbetar i dag är arbetet mer passivt. Eiran får information när förändringarna är klara, när riskbedömningarna ska skrivas under och han har till och med nekats att stötta enskilda kollegor i arbetet med arbetsanpassning.

Detta gäller

Skyddsombudens roll, rättigheter, befogenheter och ansvar regleras direkt i arbetsmiljölagens sjätte kapitel (SFS 1977:1160). Hen har rätt att delta i varje stadium i planeringen som är av betydelse från arbetsmiljösynpunkt. Skyddsombudet bidrar med kunskap och är väl förtrogen med sitt skyddsområde, och kan därför bidra med

Arbetsmiljölagen

Är en ramlag och det systematiska arbetsmiljöarbetet är centralt. Det finns särskilda föreskrifter från Arbetsmiljöverket om systematiskt arbetsmiljöarbete. Specifikt om arbetsanpassning, till exempel när en arbetstagar ska tillbaka i arbete efter sjukdom, finns i föreskrifterna Arbetsanpassning.

kunskap och information om brister. Det finns ingen exakt tidsangivelse, men "i varje stadium" är att tolka som inledningsvis i en process, i syfte att kunna påverka planering och genomförande.

Skyddsombudens deltagande vid individärenden har varit en fråga på högkant den senaste tiden. Före hösten 2021 och under tiden för de gamla föreskrifterna om arbetsanpassning och rehabilitering upplevdes inte problemen med att skyddsombud nekades tillträde till individärenden. Men hösten 2021 publicerade Arbetsmiljöverket en rättslig utredning som slog fast att skyddsombudens roll endast gällde organisations- och gruppnivå. Rekommendationen och den rättsliga utredningen kom att kritiserats hårt, men har lanserats brett av arbetsgivarorganisationer.

Rådgivningen

Hjälper dig med allt ifrån arbetsrätt till lönefrågor. Mer info på Akademssr.se

→ Under vårvintern 2023 ändrade Arbetsmiljöverket sitt beslut och drog tillbaka sin rättsliga utredning från 2021. Skyddsombuden kan konstateras ha rätt att medverka i individärenden. Resultatet av den felaktigt utförda rättsliga utredningen har dock hunnit få flera negativa konsekvenser där tvister uppstått lokalt och centralt – inte minst med konsekvenserna att enskilda individer nekats ett stöd de egentligen haft rätt till och att skyddsombuden de facto hindrats i sitt arbete.

Så får du hjälp

Ett skyddsombud ska inte hindras i att utföra sitt arbete, sker det är det allvarligt. Många skyddsombud vänder sig direkt till sitt fackförbund eller till sitt lokala huvudskyddsombud för stöd i det lokala arbetet. Möjligheten finns också att vända sig till Arbetsmiljöverkets svarstjänst för

rådgivning. En sista utväg kan vara att göra en så kallad 6.6a-anmälan, men innan det görs rekommenderas den som är förtroendevald att kontakta Rådgivningen för att få juridiken och kravställningarna rätt från början. På av.se och akademssr.se finns specifik information för dig som är skyddsombud.

Så gick det

Efter samtal med Arbetsmiljöverkets svarstjänst och förbundets tjänst Rådgivningen kunde Eiran ha möte med arbetsgivaren om tidsaspekten för när han som skyddsombud ska involveras. Parterna har inte enats om en exakt tidpunkt, mer än att det ska ske i uppstartsfasen vid till exempel förändringar.

När det gäller skyddsombudens deltagande vid individärenden blev det en mer utdragen process. Det har inte kunnat avgöras fullt ut förrän Arbetsmiljöverket drog tillbaka sin rättsliga utredning. Eiran och hans skyddsombudskollegor har blivit lovade att de inte ska nekas delta vid framtida individärenden.

Akademikerförbundet SSR accepterade aldrig den rättsliga utredningen från 2021 och har därför aldrig ändrat sin information eller rådgivning kring skyddsombudens deltagande vid individärenden. Flera arbetsgivarorganisationer behöver dock i närtid se över informationsfilmer och sin arbetsrättsliga rådgivning. Ser du felaktigheter, påtala dem för din arbetsgivare och hänvisa till att Arbetsmiljöverket backat från den felaktiga rättsliga utredningen. 📍

"Ett skyddsombud ska inte hindras i att utföra sitt arbete, sker det är det allvarligt."

Mest läst på Akademikern.se under våren

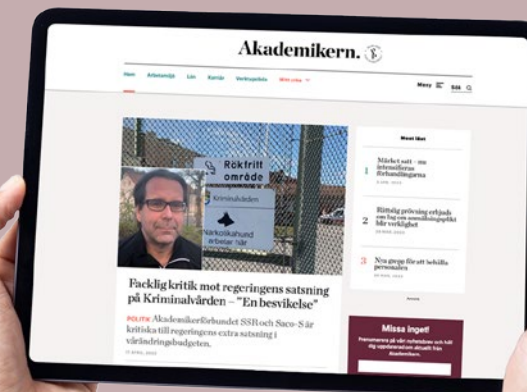
Tuff framtid för samhälls- och beteendevetare

Krönika: Har skolkuratorerna blivit en del av new public management?

Arbetsmiljöverket backar om beslut kring skyddsombudets roll

Granskning: Kommunerna som betalar mest för konsulter i socialtjänsten

Jobbstress leder till 700 dödsfall årligen

Missa inga nyheter!
Prenumerera på vårt nyhetsbrev. Anmäl dig på Akademikern.se

Akademikern.

Obekväm arbetstid

Om du jobbar sena kvällar och helger kan du ha rätt till extra ersättning. Men hur mycket ob-tillägg du kan få beror på vilken bransch du är i.

Text: Annika Clemens

Regleras i kollektivavtal

Vad som räknas som obekväm arbetstid regleras inte i lag, utan i kollektivavtal. Det beror därför på vilket kollektivavtal din arbetsgivare är ansluten till vad som räknas som obekväm arbetstid. Om inget kollektivavtal finns är det upp till dig själv att förhandla.

Ersättningen regleras i kollektivavtalet

Vilken extra ersättning du har rätt till för de timmar du arbetar på obekväm arbetstid beror på kollektivavtalet. Om inget kollektivavtal finns är det upp till dig själv att förhandla. Detsamma gäller för övertid, ersättningen för arbete utöver heltid regleras i kollektivavtal.

Inte samma som övertid

Obekväm arbetstid behöver inte vara övertid. Kvälls- och helgjobb kan ingå i ordinarie schema och behöver inte innebära att du jobbar över. Och tvärt om: Om du jobbar över behöver det inte innebära att det görs på obekväm arbetstid.

Källa: Akademikerförbundet SSR

Stora skillnader mellan branscher

Variationerna är stora mellan olika branscher när det gäller vilken ersättning du får. Generellt har de verksamheter som har en dygnet-runt-verksamhet, exempelvis vården och räddningstjänsten, lägre ob-tillägg. Och exempelvis handeln har generellt högre ob-ersättning.

Arbetsgivaren leder och fördelar arbetet

Arbetsgivaren kan beordra dig att jobba helg eller kväll. En schemaändring bör vanligtvis göras med två veckors varsel. Om du blir beordrad att jobba helg eller kväll med kortare varsel ska ändringen också räknas som övertid (eller mertid om du jobbar deltid) och ersättning för detta utgå enligt kollektivavtal.

Socialpolitiken i Tidöavtalet

Svensk socialpolitisk förening arrangerar en eftermiddag med samtal om hur socialpolitiken påverkas av Tidöavtalet. Med i samtalet är forskare, representanter för Akademikerförbundet SSR och SKR, samt från Umeå kommuns brottsförebyggande arbete.

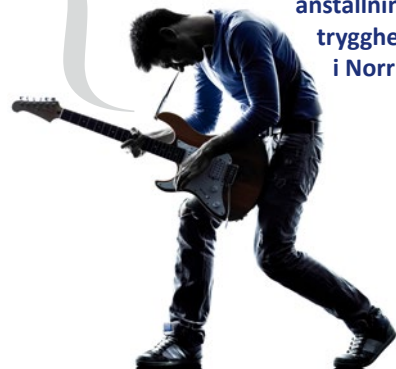
Datum: 8 maj
Plats: Stockholm

Håll koll!

och läs mer i kalendern på Akademssr.se

6 maj: Studentrådets årsmöte
Temat när studentrådet håller årsmöte är gigeekonomin och hur den kan skada framtida anställningstrygghet. Hålls i Norrköping.

Träffa oss i Almedalen!

Akademikern arrangerar tillsammans med Socionomen två panelsamtal under Almedalsveckan. Ett på temat elevhälsans roll för barns och ungas psykiska hälsa och det andra om tilliten till socialtjänsten.

Datum: 28 juni
Plats: Almedalen, Gotland

Augusti: Vinnare utses
Juryn för Forskarpriset utser vinnare i utmärkelsen som tilldelas forskning som är av relevans för HR-professionen. Medlemmar kan skicka in nomineringar till maria.fladvad@akademssr.se

Akademikerförbundet SSR deltar i West Pride i Göteborg i juni, samt i Stockholm Pride i augusti.

Akademikerförbundet SSR

Allt det här ingår i ditt medlemskap

Kollektivavtal och lokala företrädare. Vi förhandlar fram kollektivavtal, ibland tillsammans med andra fackförbund. Vår stora lokala organisation ger dig närhet till kompetenta fackliga företrädare.

Råd och stöd från våra ombudsmän. Vår rådgivning ger dig snabba svar på arbetsrättsliga frågor och råd om anställningsavtal, lönerådgivning med mera. Vi har också särskild rådgivning för chefer och egenföretagare. Rådgivningen har öppet 08.00–17.00 på vardagar. Telefonnummer är 08-617 44 00.

Vår inkomstförsäkring. Inkomstförsäkringen ingår i medlemskapet. Den kompletterar ersättningen från a-kassan upp till 80 procent av månadslöner upp till 100 000 kronor. Vår inkomstförsäkring ger ersättning även om du säger upp dig själv. Dessutom ingår kvalificerad karriärcoachning. Kom ihåg att du måste vara med i a-kassan för att kunna få ersättning från inkomstförsäkringen.

Försäkringar. Teckna prisvärda försäkringar med rabatt hos Akademikerförsäkring och Folksam. Som ny yrkesverksam medlem i förbundet får du fyra bra försäkringar kostnadsfritt i tre månader hos Akademikerförsäkring.

Lönestatistik. Du har tillgång till Saco Lönesök där du kan ta fram detaljerad lönestatistik och jämföra löner. Du får även personlig lönerådgivning från våra ombudsmän.

Karriärutveckling. Vi hjälper dig att formulera ansökningshandlingar, ger stöd inför intervju och löneförhandling samt karriärcoachning. Du får inbjudningar och rabatter på seminarier och yrkeskonferenser.

Rabatt på bolån och banktjänster. Du får medlemsrabatt på bolån och andra banktjänster.

Tidskrifter. Du får vår prisbelönta medlemstidning Akademikern. Om du är chef, personalvetare eller egenföretagare får du även Chefstidningen. Du får kraftig medlemsrabatt på Socionomen och flera andra tidskrifter.

Fritidshus. Hyr våra populära fritidshus och lägenheter i Cagnes-sur-Mer utanför Nice på franska rivieran, i Fuengirola på spanska solkusten och i Klövsjö i Jämtlandsfjällen.

Pensionsrådgivning. Du får kostnadsfri pensionsrådgivning av Folksams pensionsexperter.

? ! Vill du ha rådgivning? Gå in på svardirekt.akademssr.se eller ring 08-617 44 00

Medlemsavgifter

per månad, exkl a-kassa. Avgifterna gäller från 1 juli 2015.

Ordinarie avgift, arbetar mer än halvtid	260 kronor	Eget företag (serviceavgift för eget företag tillkommer med 380 kronor inkl moms)	83 kronor
Deltidsarbetande, 50 % eller mindre	198 kronor	Anställning halvtid eller mindre + eget företag (serviceavgift för eget företag tillkommer med 250 kronor inkl moms)	198 kronor
Nyexaminerad med anställning, max två år efter avslutad grundutbildning	135 kronor	Utländsk anställning och arbetar utomlands	94 kronor
Introduktionsmedlem, max två år	135 kronor	Pensionär	73 kronor
Doktorand	146 kronor	Etableringsmedlem	100 kronor, engångsbelopp
Föräldraledig, sjukskriven, studieledig mer än tre månader (anställda)	112 kronor	Student	100 kronor, engångsbelopp för hela studietiden
Arbetsökande 100 %	94 kronor		

Om du är medlem i Akademikernas a-kassa tillkommer 130 kronor/månad.

Du betalar väl med autogiro? Ett enkelt sätt att spara miljön! Anmäl dig på akademssr.se/autogiro

Snart införs avgift på 35 kronor för pappersfaktura. Du behöver inte betala fakturaavgift om du betalar med autogiro eller e-faktura.

Glöm inte att meddela ändrad anställning, arbetslöshet, föräldraledighet, långtids-sjukskrivning osv – vi får ingen sådan information automatiskt från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan eller a-kassan. Det är viktigt för att du ska få rätt service och rätt medlemsavgift. Inga avgifter betalas tillbaka retroaktivt.

Har du frågor om ditt medlemskap, avgifter eller liknande? Kontakta oss på 08-617 44 00 eller medlem@akademssr.se.

Logga in på Mina sidor och kontrollera dina uppgifter

Posttidning B

Akademikern

Akademikerförbundet SSR
Box 12800 112 96 Stockholm

Folkhälsovetaren:
**Så påverkas hälsan
av samhällskriser**

Kyrkan
**Steppar upp när
samhället sviker**

Techbranschen
**Söker trygghet
i spartider**

